Ч. 172 (14.715). Львів, субота 7. серпня 1937 Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LVIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТР.: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції й Адм.: 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
" Банку Чеських Леґіон. Праге „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно . . . . . 5.00 зол.
Чвертьрічно . . . . 15.00 "
Піврічно . . . . . 30.00 "
Річно . . . . 60.00 "
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч., У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

Розвязання Українського Спортового Союзу.

РЕВІЗІЯ Й ОПЕЧАТАННЯ ДОМІВКИ УСС.

В четвер, 5. ц. м. немундурова поліція перевела у присутності члена Спортової Ради мґра С. Рожанковського, ревізію в домівці Українського Спортового Союзу у Львові при вул. Підвалля 7., забрала всі документи, записки і блянкети УСС, опечатала домівку і вручила мґрові С. Рожанковському таке письмо:

Воєвідський Львівський Уряд Сусп. Політ. Виділ.
Ч. ПБС. XII 126/37.

У Львові, дня 4. серпня 1937.

Львів, Український Спортовий Союз
розвязання.

До Спортової Ради Українського Спортового Союзу у Львові.
(До рук предсідника.)

Воєвідський Львівський Уряд на підставі арт. 16. в звязи з арт. 24. права про товариства з дня 27. жовтня 1932. (ДЗРП. ч. 94, поз. 808) розвязує союз товариств п. н. „Український Спортовий Союз" з осідком у Львові, тому, що його діяльність виступає проти обовязуючого закону, устійненого для нього засягу і способів ділання і тому, що загрожує він безпеці, спокоєві і публичному ладові.

Зокрема названий союз товариств, що спирається на статуті принятім до затверджуючого відома тут рішенням з дня 26. січня 1925. ч. БП 32050/25., який проявляв діяльність на терені львівського, станиславівського і тернопільського воєвідства 1) поділив цей простір для організаційних цілей на 9 округ, а саме: львівську, станиславівську, перемиську, коломийську, стрийську, та яворівську і зорганізував в тихже місцевостях Окружні Ради У. С. С. не зважаючи на те, що статут такого поділу і спеціяльних організаційних клітин у виді Окружних Рад не передбачує.

2) Зорганізував три делеґатури УСС, а саме: в Городку, Бориславі і Чорткові, хоч статут таких делеґатур зовсім не передбачує.

3) Приняв у члени спортові організації, що істнують нелеґально нпр. УССК, Богун, Тризуб, Чорноморці, УРСК, ЛКС, Буревій, всі з осідком у Львові, Буй Тур в Сиґнівці, Кармелюк в Коровниках, Довбуш в Неґрибці, Збруч в Олешичах, Хортиця в Любачеві, Батурин в Бушковичах, КЛК в Серафинцях, Український Спортовий Клюб в Бабині Зарічнім, Український Спортовий Клюб в Долпотові, Український Спортовий Клюб в Хотині, Карпатський Лещетарський Клюб у Вербіжі Нижнім, Черчанку в Черчі, Говерлю в Станиславові, Пробій у Добрівлянах, Січ у Добрянах та інші проти постанов арт. 42 закону про товариства.

4) Приняв у члени звичайні товариства нпр. Український Спортовий Клюб в Добромилі, Степ в Бушковичках, Сокіл у Бурштині, Сокіл в Деговій, Сокіл у Чагрові, Сокіл у Коростовичах і інші проти постанов арт. 18. і 42. закону про товариства.

5) Приняв у члени спортові секції, що не мають правної особовости нпр. Спортова Секція УТКТ „Плай" у Львові, Спортова Секція „Плай" Черник у Львові і інші проти постанов 42 закону про товариства.

6) Приняв у члени відділи леґально істнуючих товариств нпр. Каменярі в Путятинцях, філію Карпатського Лещетарського Клюбу в Залішиках, Гімн. спорт. Т-во „Луг" в Перемишлі, Гімн. спорт. Т-во „Луг" в Устриках Долішніх та інші проти постанов арт. 41 і 42 закону про товариства.

7) Приняв у члени зареєстровані товариства, які у своїх статутах не мають унагляднено-го відношення до інших організацій нпр. УЖСК „Стріла" у Львові, Т. С. „Ропник" у Бориславі, Гімн. Т-во „Сокіл" у Перемишлі й інші проти постанов арт. 19. закону про товариства.

8) Не удержував у постійній актуальности спису членів проти постанов арт. 15 закону про товариства, чого доказом є приняття в члени спортової секції „Відродження" в Ятвягах (гляди часопис „Спорт" ч. 6. з 1937. р.) і невиказання її у списі членів, предложенім Львівському Городському Старосту в травні 1937.

9) Установив і уживав Відзнаку Фізичної Справности без дозволу адміністраційної влади відповідно до арт. 1. декрету з дня 2. жовтня 1935. (ДЗРП ч. 72, поз. 455).

10) Намагався уладити публичну збірку без дозволу адмінстраційної влади, оголошуючи в часописі „Діло" ч. 32 з дня 14. лютого 1937. відозву, взиваючу українську суспільність і інституції до складання жертв на цілі фізичного виховання, за що львівський городський староста уділив УСС-ві децизією з 24. лютого 137. ч. Пол. Б. 4/1906. Стов. — упімнення.

11) Гльорифікував особи карані судово, чого доказом є поміщений в часописі „Спорт" ч. 6. з дня 22. травня 1936. артикул п. н. „Література і Фізичне Виховання".

12) Лучив завдання фізичного виховання, руханкового і спортового з політичними завданями проти постанов арт. 6. закону про товариства, чого доказом розсилані до українських спортових організацій відозви п. н. „Ідеольоґія українського спорту" та артикули, поміщувані, опісля конфісковані в офіціяльнім органі УСС п. н. „Готові" і статті, оголошувані в часописі, і також офіціяльнім органі УСС п. н. „Спорт" нпр. стаття п. н. „Фізичне виховання і обовязки суспільности", „Орґанізація Округ", „За організацію Мандрівництва", віршики заміщені на першій сторінці ч. 13. з дня 13. XI. 1936. і інші.

13) УСС під покривою спортово-руханкової діяльности ширив політичні гасла забарвлені націоналістично-сепаратистично (шежил гасла політичне о забарвеню вибітнє націоналістично-сепаратистичним) ,чого доказом є а) виелімінування із свого гурту товариств, що не стояли на площині повного зірвання контакту з організаціями, зґуртованими в загальнодержавних спортових союзах та б) відкинення на Звичайних Загальних Зборах в дні 28. березня 1937. р. внеску про усунення із статуту постанови про зірвання контакту із загально-польським спортом.

14) У склад Спортової Ради УСС входили і дальше входять особи карані судово за протидержавну діяльність або ворожо успосіблені до істнуючого суспільно-політичного ладу і інших суспільних груп, які зовсім не старалися спровадити діяльности Українського Спортового Союзу в рямки обовязуючого законодавства і статуту.

Згадані обставини доказують рішуче, що Український Спортовий Союз став остоєю протидержавної діяльности та, що від довшого часу постійно виступав проти обовязуючого правного порядку і тому саме треба його розвязати без стосування лагідніших репресійних засобів.

Одночасно Воєвідський Уряд на основі арт. 87 п. 4 розп. През. Р. П. з дня 22. березня 1928. про адміністраційне поступовання (ДЗРП. ч. 36, поз. 341) постановляє негайну викональність цього рішення.

Від цього рішення вільно внести відклик до Міністерства Внутрішніх Справ через Воєвідський Уряд за час 14 днів по доручені.

За воєводу:
(Здзіслав Харевич)
начальник виділу.

ЗА МОРЕ!

НОВА ЕМІҐРАЦІЙНА ГАРЯЧКА.

Львів, 6. серпня 1937.

Недавно явився у мене як адвоката один старший господар з-під Тернополя за порадою в еміґраційній справі, а властиво з жалобою за Еміґраційний Синдикат. Річ така. Якісь агенти прислали цьому селянинові друкований проспект, захвалюючи еміґрацію до Бразилії на фарму, що її дешево і на догідні сплати можна набути і на якій вкоротці можна доробитися значного майна. Наївний дядько повірив, зголосився у відділі Еміґраційного Синдикату в Тернополі, де і спитав, чи правдою є те, про що пишуть у проспекті. Тут не заперечили, а ще й заохотили дядька, кажучи, щоб зложив задаток на корабельну карту, а опісля і її повну належність, беручи при цьому на себе полагоду усіх формальностей, звязаних з виїздом за море. Дядько не вдавався вже до нікого, зокрема не інформувався в Краєвім Товаристві опіки над українськими еміґрантами у Львові і довіряючи тільки аґентам і Еміґраційному Синдикатові, продав своє коло десятиморґове господарство і закупив шість корабельних карт для себе і рідні. Невдовзі виявилося, що є якісь перепони, про що й повідомив згаданого кандидата на еміґранта тернопільський відділ Еміґраційного Синдикату з тим, що може відобрати гроші зложені на купно корабельних карт. Сьогодні цей селянин в клопоті, господарство продав, чимало грошей розійшлося, ціни за поле значно підскочили, а у купні нового можуть бути теж великі перепони з огляду на постанови земельних законів і через відому політику влади.

Наведений факт зовсім невідокремлений. У Східній Галичині і на північних українських землях починається нова еміґраційна гарячка на тривке поселення у південно-американських державах, головно в Бразилії, Арґентині і Параґваю, бо до давніших еміґраційних теренів (Сполучені Держави Північної Америки і Канада) іміґрація майже в цілости припинена. Еміґраційна гарячка находить дуже пригожий ґрунт у невідрадних економічних відносинах на селі, у щораз більшому безземеллі та у неможливости при сьогоднішній земельній політиці набути землю нашому селянинові. Щораз більша нужда на селі й некорисна для нашого селянина земельна та й усяка інша політика уряду дружньо подали собі руки у тому, щоб наше село шукало кращої долі за морем.

Очевидно, такої масової еміґраційної психози, яку переживало східногалицьке село в половині 90-тих років минулого століття з приводу еміґрації до Бразилії, сьогодні нема. Нема її хіба тільки тому, що нині дорога за море коштує дуже багато, а й істнують ріжні перепони й обмеження на іміґраційних теренах. Нема теж приватних еміґраційних бюр та ріжнородних еміґраційних гієн на велику скалю в роді колишнього Василя Сідельника, бо сьогодні увесь еміґраційний рух з Польщі за море находиться виключно в руках півурядової установи — Еміґраційного Синдикату.

У нас нині нема колишніх еміґраційних дослідників, якими були пок. о. Іван Волянський, перший галицький греко-католицький священик, що виїхав до Сполучених Держав, а пізніше досліджував відносини в Бразилії. Помер теж перший наш дослідник в еміґрації до Канади д-р Осип Олеськів. Кажеться на Соловках Юліян Бачинський, що безпосередньо перед світовою війною видав у Львові велику публікацію про українську еміґрацію до Сполучених Держав Північної Америки. Зате вже за морем видано недавно джерельні публікації про історію нашої еміґрації, що на жаль ширшому загалові тут недоступні. Томуназагал беручи, наше сучасне громадянство в краю, не виключаючи й інтелігенції, небагато знає про відносини, серед яких живуть наші еміґранти за морем. Як сказано, одинокими фактичними інформаціями служить нам Краєве Товариство опіки над українськими еміґрантами у Львові під проводом дир. Миколи Заячківського, що й сам перед світовою війною відбув однорічну інформаційну подорож до Бразилії.

Орґанізацією заморської еміґрації до держав Південної Америки займаються у Польщі ріжні офіціяльно признані установи — очевидно польські. Одно з них це „Варшавске Товарзиство Кольонізацийне", у проводі якого стоять польські аристократи, що набули більші земельні концесії в Еспеіріто Санто в Бразилії з метою шляхом відпродажі землі еміґрантам самим зробити брилянтовий інтерес. Набуті концесії майже непригожі для еміґрантів з Польщі, а що знайшлися у тому товаристві й аферисти, воно заломалося, наразивши еміґрантів на великі втрати і тепер є вже в ліквідації.

У Варшаві є ще „Мендзинародове Товарзиство Осадніче", до якого належать польські еміґраційні діячі як бувший консул М. Панкевіч, директор Тадеуш Васунґ, майор Лепецкі та інші. Це товариство, яке анґажує капітали Банку Польського, Державного Рільничого Банку і Почтової Каси Ощадности, закупило більші обшари у південно-американській державі Параґвай і приступило якраз до їх кольонізації.

Краківський щоденник „Нови Дзєннік" подав на днях інформації свого співробітника, що на кораблі „Пуласкі" відбув подорож до Південної Америки разом з еміґрантами українцями з Галичини, Волині і Полісся, білорусинами і поляками, які їхали на кольонії „Мендзинар. Т-ва Осадніч-ого" в Параґваю. Зербував їх Еміґраційний Синдикат через свої бюра в краю, якого урядовці не знають зовсім відносин у Південній Америці, чи зокрема в Параґваю, та які проте тамошні відносини представили еміґрантам у таких рожевих красках, що не можна дивуватися — як каже справоздавець „Нового Дзєнніка", — що число еміґрантів є розмірно таке велике. Тут Еміґраційний Синдикат їде видко слідами колишніх Міслерів, щоб тільки добути більшу провізію для себе, не питаючи, яка доля стріне еміґрантів за морем.

З еміґрантами на кораблі „Пуласкі" їхав теж еміґраційний інспектор Нівінський як знавець південно-американських відносин і він у часі довгої морської подорожі виголошував виклади для еміґрантів про відносини в Параґваю. Як пише „Нови Дзєннік", українські, білоруські чи навіть польські селяни почувши перший раз — але вже на океані — правду про Параґвай, заявляли, що булиб не виїзджали з краю, якщоб урядовці Еміґр. Синдикату були їм заздалегідь про це сказали.

Виходить, що роботи Еміґр. Синдикату не можна назвати корисною. Що більше, є вона навіть злочинною, коли за провізію висилає еміґрантів на загибіль за море, тимбільше, що Еміґр. Синдикат як монопольне еміґраційне товариство несе на собі повну моральну відповідальність за евентуальну недолю еміґрантів кочби і у цьому випадку, про який згадав я вище.

Наше Краєве Товариство опіки над українськими еміґрантами своїм органом „Український Еміґрант" інформує обєктивно про еміґраційні справи, з тих інформацій користає теж і наша преса. Як видко, цього ще за мало, тому всі наші сільські установи і свідомі одиниці, що працюють на селі, мають обовязок звернути свою увагу на нову еміґраційну струю, щоб вона не виродилася у нове стихійне лихо.

Д-р Степан Баран.

НА ШЛЯХУ ДО МОНАРХІЗМУ?

КУДИ ВЕДЕ РОЗВИТОК ЕСПАНСЬКИХ ПОДІЙ?

У звязку з питанням про майбутній режім, який жде Еспанію після остаточної перемоги ґен. Франка, закордонна преса пригадує ріжні заяви ґен. Франка, зложені в ріжних часах, виказуючи при цьому цікаву еволюцію його поглядів.

З початком націоналістичного руху ґен. Франко 17. липня м. р. зазначив, що це „національний еспанський республиканський рух". В першій третині серпня м. р. запевнював він одного редактора лісабонського часопису, що урядовий режім в Еспанії буде такий, який сама населення собі встановить. Одначе в міру того, як ґенерал переконується про настрої та бажання нової Еспанії, в його поглядах виступає ревізія. Отже в лютім 1937. р. він каже: „Мусимо вдержати військову диктатуру, щоб заґарантувати закони і порядок у переходовому часі, аж край прийде до себе і вибере собі уряд. Монархія чи республика? Еспанія сама рішить. Якенебудь це рішення випаде, ми будемо його респектувати!"

Пізніше, з кінцем травня, можна було читати в пресі: „Нова заява ґен. Франка говорить багато. Найперше він висловився зручно про форму майбутнього режіму. Він зазначив, що буде рахуватися з бажанням віднови вікового режіму, який забезпечить цілість і великість Еспанії. Тому можливість монархістичної реставрації не виключена. Цей плян не повинен бути несподіванкою, бо чейже монархія буде все символом моральної та політичної єдности".

А недавно, 17. м. м. передав ґен. Франко редакторові часопису „АБЦ" у Севіллі, маркізові де Люка де Тена таку заяву: „Це правда, що князь Дон Хуан Бурбонський написав до мене, чи він не міг би боротися по стороні націоналістів. Сталося це ще у серпні м. р., одначе з легко зрозумілої причини, я мусів порадити йому, щоби залишив Еспанію. Пізніше він знову писав до мене і натякаючи на свою морську карієру, яку він зачав в Еспанії, а скінчив в Анґлії, просив мене дати йому становище команданта воєнного корабля. Одночасно він

Ф. АЛЯХНОВІЧ.

7 ЛІТ НА СОЛОВКАХ.

30

КІНО.

Крім того мали ми кіно — кілька разів на тиждень. Найцікавіший для нас сеанс був тоді, коли ми в 1928 р. побачили на фільмі „самих себе".

Памятаю, як робилися знимки до тієї фільми. Перед нашою сотнею був малий городець, в якім у літі намагалися рости й розцвистися якісь рахітичні квіти. В городці стояла деревляна капличка, яка сьогодні виконує ролю читальні часописів. Одного разу, на своє превелике диво, почули ми в нашому городці звуки вязничної оркестри. Командант обходив келії, вибирав зпоміж нас людей, які мали трохи приличніший зовнішний вигляд і скеровував їх до городця. А там стояли розставлені столи, при яких сиділи вязні та грали в шахи або переглядали часописи. Нагнали туди також і жінок із жен-роти та дозволили їм стрічатися і гуторити з мужчинами. На боці стояв механік з апаратом і накручував фільму. Очевидно ситуація була така незвичайна, що сміхам та хіхам не було кінця, тому теж соловецька фільма вдалася: представила картину соловецької радости.

Згодом оглядали ми власні радісні лиця, оглядали ми, як черство й охоче виходимо рано на роботу, як весело працюємо, як відпочиваємо по праці при культурних розвагах.

Фільма зробила своє: розійшлася по СССР. Моя мама писала з Мінська: „Я бачила в кіні ваше життя на Соловках і заспокоїлася до деякої міри. Бачу, що там не так зле, як я думала"...

Очевидно, я відповів, що мені дуже добре, бо в іншому випадку цензура не пустила би мого листа.

БІБЛІОТЕКА.

Великою життєвою осолодою є бібліотека. Бібліотеку мали ми на Соловках дуже багату: мали ми книжки майже в усіх европейських мовах. Якщо, коли їде про московські книжки, час-до-часу стягали з бібліотеки підозрілі під ідеольоґічним оглядом, то не можна цього сказати про книжки в чужих мовах. Як куріоз наведу те, що стрінув я якусь стару французьку дидактичну казку для дітей, якої моральний сенс був менше-більше такий: памятайте, діточки, що чесних людей можемо стрінути не тільки серед маркізів, але буває і таке, що й бідолахи бувають чесні...

МУЗЕЙ.

Мали ми теж соловецький музей, який складався з трьох відділів: відділу природи, де були зібрані мертві експонати соловецької фльори й фавни, відділ промислу, де були зібрані і виставлені пробки тамошнього промислу й ремесла (гарбарня, шлюсарня, гончарня, столярня і т. д.), історичний відділ, в якім були приміщені святі образи (ікони), позабирані з церков, з яких деякі мали велику історичну вартість, мистецького виконання хрести, ріжного роду й ваги ланцюги, закінчені хрестом, що їх носили колись православні монахи для умертвлення тіла та інші памятки по давнім манастирі. Одначе найбільшою атракцією були давні мощі — замкнені у шкляних скринях мощі св. Зосима і св. Саватія, основників соловецького манастиря.

Оглядати музей можна було тільки групами під проводом виховника або команданта сотні. Окремий, приділений до музею провідник давав відповідні пояснення. Історичний відділ оглядали звичайно в поспіху загально, а пояснення мали протирелігійне наставлення.

Якийсь час виконував я уряд музейного сторожа. Мої обвязки не були складні: я проходжувався по музейних коридорах, вистоював іноді перед дверима, дивлячися пильно, щоб „соціяльно близькі" не повикрадали експонатів.

Майже кожного дня, коли я виходив на музейний ґанок, підходив до мене покірно якийсь селянин зпід Тули і просив, щоб дати йому змогу помолитися. Я розглядався обережно, щоб хтось не доглянув моєї службової провини і провадив селянина до історичного відділу. Там православним звичаєм низько хрестився, кланявся в чотири сторони кімнати, підходив відтак до мощей святих і бив поклони.

По лиці спливали йому сльози...

В 1923 р. прийшла реорганізація музею. Історичний відділ наказали замкнути для публики.

СПОРТ.

Багато уваги присвячують у соловецькім таборі фізичним вправам. На Соловках було спеціяльне спортове грище, де в літі управляли ріжні гри, а в зимі уладжували совганку, прогульки на лещетах, санкування. Треба признати, що ці спорти були доступні для всіх, а потрібні спортові причандали, як нпр. лещети, совги і т. д. були урядові

(Далі буде).

зобовязувався, щоб оминути всякі конфлікти, ніколи не ступати на беріг ані не приймати відвідин на чердаку корабля. Але й цьому його бажанню я не можу вволити. Моя відповідальність дуже велика і я не можу виставляти на небезпеку життя, яке може ще колись бути для нас цінне. Коли в Еспанії будуть тільки еспанці, а до керми державою прийде король, то прийде як основник миру."

Ця еволюція в поглядах ген. Франка щодо майбутнього режіму доказує, що його рух був справді нічим іншим тільки чисто протибольшевицьким, що хоче врятувати Еспанію від червоної тиранії, та що питання „республика чи монархія" має тут другорядне значіння. Франко, як стверджує закордонна преса, заявлявся спершу в республиканському дусі, бо вірив, що Еспанія настроєна по республиканськи. Одначе Франко, який основою своєї політики вважає бажання народу, бачить нині, що справжня Еспанія є не тільки республиканська, але є навіть протиреспубликанська.

Словом, розвиток подій веде Еспанію до відбудови монархізму.

Розвязання Українського Студентського Клюбу „УССК" у Львові.

Дня 5-го серпня 1937. розвязало Городське Староство у Львові „Український Спортовий Студентський Клюб". Як причину подано те, що Товариство не було відповідно зареєстроване. Одночасно поліція перевела ревізію в заст. голови УССК-а Володимира Левицького ст. тех. та забрала всі книги і прапор. Поліц. агенти шукали за майном УССК-а в студ. домівці при вул. Міцкевича 11, та списали протокол із адміністратором домівки. Провід УССК-а робить відклик до воєвідства.

УССК це одиноке студ. спортове Товариство, яке видало багато спортовців і яке майже все у спортових змаганнях займало перші місця.

З польської преси.

„Тернистий шлях зєдинення".

Під таким наголовком розглядає В. Бончковський у двотижневику „Мисьль Польска" ч. 15, з датою 1—15. серпня таке важке і складне питання, що турбує під цю пору польську політичну думку, як справа обєднання всіх розпорошених польських сил у таборі ОЗН-у. Автор підходить до цієї справи незвичайно обережно, не виявляючи ні надзвичайного оптимізму, ні песимізму.

Відразу на вступі своєї статті зазначує В. Бончковський, що дотеперішні енунціяції і політична праця проводу ОЗН не проломили настроїв недовірчивости і стану пасивности недовірчивих і підданих під вплив опозиції польських мас. Польські маси заскочені гаслами національного зєдинення, тільки легко захиталися у своїх підставах думання. Правда, молодь виявила спершу охоту розмовляти понад груповими плітками, одначе згодом виявилося, що всі надії на переміну настроїв були або несуттєві, або інколи просто скріплювали почуття партійницької суверенности тих груп. У висліді поглибило це стан декомпозиції серед пілсудчиків, рівноважачи дрібні здобутки. Згодом усе вернулось до давнього стану. Тереном експанзії для організаційних справ зєдинення залишилась у засаді стерня по ББВР і по давньому адміністраційний апарат із додатками.

„Казьонний" оптимізм, той другий кінець ціпка, що йому на імя опозиційне невдовлення, може закинути нам песимізм, буде доказувати організаційними здобутками О. З. Н. в „терені", може буде навіть настільки наївний, що покличеться на ентузіязм принагідних телеграм. Не переконає нас зовсім. Від марних виявів захоплення чинника, який завжди і на все — щонебудь ворожить особисту поправу — є „на приказ", куди більшу вимову має вирок, що уневиннює Добошинського, який відслонює безодню сферментування (навіть зреволюціонуванця) якихсь там, може навіть дуже численних польських кол, які можуть бути вирозумілі навіть для найбільшого насилля, коби воно було виконане тільки в імя зміни."

Також і вавельський конфлікт замітний тим, що відсвіжує глибокі рани недовіря великої частини польського громадянства до всього, що походить від потравневого режіму.

Автор висновує із цього внесок, що ні найкраща добра воля проводу ОЗН, що найширша ідейна площина зєдинення, проголошена полковником Коцом, що навіть респектування симпатій і антипатій, які панують у польських масах, не вистачають до виконання перелому. Це стає доказом, що справа порозуміння велика річ, яка не зродиться в настрою політичного „дольче фар ніенте" не вирине на денне світло із тиші кабінетів.

Призадумуючися над проблемою т. зв. ортодоксії пілсудчиків, автор розглядаючи всі можливі суперечности між масовістю руху зєдинення та його ідеольоґічною підставою, приходить до внеску, що ця проблема творить зачароване коло. Щоб вийти із цього зачарованого кола, треба закинути думку масовости, як підставу зєдинення, а спертися на „зосередженню уваги на ідеї пілсудчиків та на справі її безкомпромісового уземнення."

„Одначе треба виексмітувати ідейних субльокаторів у великім таборі пілсудчиків, які йдуть приступом на здобуття найтруднішої позиції, якою є національне зєдинення. Треба шукати ідейного опертя на консолідаційній праці тільки в цій ґрупі ідей, які повстали, і криються в житті, праці, та у творчості ідеольоґічних напрямних Йосифа Пілсудського. Дурниці криптоворогів, які кажуть, що з цієї ґрупи ідей не можна нічого конкретно політичного добути, треба відкинути з місця і дискусію з ними признати вершком компромітації.

Найбільшим джерелом невдач для найліпших починів у Польщі був завжди надмір загальників, оперування труїзмами, інфляція комуналів. Отруйний вплив гарних фраз полягає завжди на тому, що не пориваючи нікого до жертви і геройської праці, одночасно демобілізують вони здорову тенденцію до відкинення квієтизму."

Сьогодні треба — каже автор — замість когутячих пер, гострої рижової щітки і слів таких, які виголошував Й. Пілсудський у 1926. році.

„Ці завваги торкаються тільки форми. Зміст проблеми полягає на конкретах програми праці. Зєдинення нації почне затрачувати анемію формальної декляраційности, почне набирати життєвих румянців щойно тоді, коли воно відбуватися буде не довкруги слів, але чинів і перемін на ліпше.

Така земельна реформа, яка розвяже проблему села, зробить для обєднання в десятеро більше, як сотня пресових орґанів, що накликуватимуть до консолідації. Боротьба з чужими аґентурами в Польщі дасть ідеї обєднання таких ентузіястів, що вони дадуть себе посікти на дрібні кусні за честь консолідаційної ідеї. Порадкування справи безробіття буде ножем у плечах комунізму і велитенським кро-

М. РУДНИЦЬКИЙ. 3

Оборона нашого театру.

(Докінчення.)

3. РІЖНЕ РОЗУМІННЯ ПАТРІОТИЗМУ.

Щойно після війни побачили ми таку новинку, що артисти наших театрів починають самі дбати за свою рекляму на американський спосіб. Є це вийнятки, але між тими вийнятками маємо геніїв. Директор „Заграви" проявив неодну іскру геніяльности в цьому напрямку. Його товариші з інших театральних труп нераз нарікають, що він виїзджаючи з якогось міста залишає дуже неприємні інформації про інші наші театри. Віримо, що він робив це в найкращій вірі, в обороні високого прапору українського театру, який тільки він тримає гордо і високо. Це глибоке переконання про свою вищість дає йому теж право представляти свій репертуар як єдино національний і грати на випробуваних струнах демагогії, відкритих нашими 105-відсотковими патріотами.

Те саме розуміння патріотизму дозволяє „Заграві" робити з життепису Шевченка гурра-патріотичне „масове видовище", від якого відвертаються з огидою чутливіші глядачі, які розуміють, що треба мати неабиякий талант, щоб важитися на сцені вивести постать геніяльного поета. А проте ніхто не протестує в обороні нашої літератури... Розуміємо, що кожний хоче якось заробляти на хліб. Театральна рекляма йде іноді так далеко, що коли директор видає власну жінку заміж то й з такої події можна зробити театральний бенефіс. Чого деякі артисти не складають на жертвенику мистецтва!

Коли зідхаємо до передвоєнної доби нашого театру, то робимо це й тому, що тоді наші артисти інакше розуміли свої обовязки. Вони грали ціле життя, як уміли, а осуд про свій талант залишали публиці та майбутности. Ніхто з них не зааранжовував для себе інтерву, ніхто не посилав знимок із своїх вистав до преси, ніхто не підшукував авторів для похвальних дописів і мало хто зважувався писати статті; щоб показати, як він уміє боронити рідний театр. Ще й досі продовжують цю традицію скромних і тихих артистів Рубчак або подружня пара Стадників і ця справді культурна скромність рішає у великій мірі про симпатії нашого громадянства до „Театру ім. Тобілевича".

Наш театр потребує оборони з усіх боків. Неодин раз боком лізе йому манія грандіоза театральних Муссолініх, які гудять усе те, що роблять інші, і де їх нема. Спроби обєднати наші найкращі акторські сили в один репрезентаційний театр розбилися саме через таких отаманчиків, що хотять бути тільки самі водночас директорами і головними акторами трупи.

Вони ріжняться від давного покоління наших акторів зарозумілістю, яка переміняє їх у закукурічених півнів. Коли вони промовляють — шия і ніс видовжуються їм так, якби декламували ролю якоїсь комічної постаті з Молієрової комедії. Чи може бути комічніша роля як та, коли такий па директор, режисер і головний герой свого репертуару бере в оборону ввесь український театр і патетично ставить прилюдні запити тому, що він уважає себе реформатором нової доби в нашому театрі?

Не від нині поширилася в нас недуга, що всякі люди вважають себе у праві промовляти в імені цілого народу і вчити інших патріотизму. Виявилося, що з таких протестів і вигуків можна собі робити теж рекляму, як із родинних бенефісів. Але на те, щоб оцінювати здобутки нашого театру не досить мати деяку театральну практику і прочитати сотні пес з думкою, чи вони надаються до вистави. Коли ми нині прирівнюємо наш театр із чужинним, то робимо це у свідомости, що без таких порівнянь неможливий його поступ.

Добродії професійні реклямісти уявляють собі, що інформувати чужинців про нашу культуру можна тільки так, як вони роблять це на афішах, де читаємо тільки про все найкраще, нечуване та сензаційне. Найчистіша брехня на афішах зветься часто професійно ремою. Здається, що ми вже вийшли (або бодай повинні би вийти) з тої культурної стадії, коли перед чужинцями вели таку саму наївну просвітню пропаганду, якою так часто обріхували власний загал, промовчуючи рідні хиби та невдачі.

Хто хоче забирати голос у дискусії про те, що і як вільно писати для чужинців повинен би бодай мати деякі дані, щоб говорити про культуру чужинних народів. У нас ці дані заступає здебільша нашим револьверовим публіцистам їх власний патент на патріотизм. Кожний із нас має власне розуміння патріотизму і булоб дуже сумно, якби ті, що половину свого життя втратили, щоб навчитися розуміти рідну та чужу культуру, мусіли вислухувати поук від провінціональних мегальоманів.

Стан нашого театру зовсім інакше виглядає із становища директора мандрівної трупи і з погляду, що хоче охопити всі наші літературні здобутки нарівні із здобутками великих культурних народів. Знаємо від довгих літ той наш своєрідний загумінковий патріотизм, який наказує захвалювати рідний крам, наче ми були бí ботокудами з базарною будкою на міжнародній виставі. Нині мусимо вже звикнути до дум-

ком вперед до національного обєднання, хочби навіть із тих тисячів вчорашніх безробітних ніхто не заявив свого приступлення до табору."

При кінці автор цієї направду цікавої статті подає такі висновки:

„1. Треба сказати собі правду, що справа національної консолідації в Польщі, є справою куди труднішою, ніж воно спершу здавалося.

2. На шляху до його здійснення треба розпрямувати до звуження ідейної площини і розвалений заїзд для ідейних панків із права й ліва загородити кріпкими стовпами пілсудчиківської ідеї.

3. Загальні делікатні форми, які нікого не разять, але теж нікого не мобілізують, треба заступити рогатим словом щирости, глибиною змісту та ударом у суть справи.

4. Головною підставою обєднання слід приняти реалізовану програму реформ і починів у господарській ділянці, організаційно-суспільній і політичній."

В наведених напрямках бачить автор статті рятунок для гарної в заложенні ідеї та запоруку її майбутніх успіхів, які моглиб стати справді переломовим етапом у житті польської нації.

З білоруського життя.

БІЛОРУСЬКА МОЛОДЬ ПРОТИ АНТИСЕМІТИЗМУ.

„Шлях Моладзі", орган білоруської молоді, обговорюючи теперішню ситуацію жидів у Польщі, так зясовує жидівсько-білоруські взаємини: За підставу своєї національної ідеольогії білорусини приняли основу демократизму. І тому приступаючи в 1918. р. до будови своєї незалежної держави, білорусини забезпечили для жидів у Білорусі всі національні та суспільні права, закликаючи їх до спільної державної праці. Якийсь час жиди цікавилися білоруським життям і в 1922. р. творили з білорусинами та іншими національними меншинами спільний виборчий бльок. Одначе пізніше жидівсько-білоруські взаємини почали псуватись і згодом жиди пішли на угоду з польською санацією. В торговлі, по містечках і селах, жиди, переходячи з білоруської мови, якої вживали досі зі селянами, на мову польську, стались навіть польонізаторами білорусинів. Все те, як також ріжні штучки жидівських спекулянтів, довело до того, що польські ендецькі агітатори для своєї протижидівської агітації знаходять часто пригожий грунт і серед білоруського населення. А тимчасом нам, білорусинам, нема рішучо ніякої потреби ставати з польськими ендеками в один фронт і йти громити жидів. Нам не можна забувати про це, в якім находимося положенні та що може ще нас чекати... Думаємо, що й жиди зійдуть із блудної супроти нас дороги та вступлять на дорогу добру. Тому нам, білоруській молоді, що прямує до самостійного економічного життя, слід оминати протижидівську акцію, ведену польськими фашистами і не брати в ній участи."

ДЕ БРАТЕРСТВО?

У звязку з деклярацією „Звйонзку млодей ег" на конгресі у Варшаві та у звязку з утворенням „Звйонзку Млодей Польскі", білоруський „Шлях Моладзі" пише: „Отже п. Герат у своїй деклярації заявив, що „Звйонзек млодей всі" прямує до братерства зі славянськими меншинами, т. зн. з білорусинами та українцями. Те саме заявив теж провідник сільського відтинку ОЗН. ген. Галіца. Але як це братерство має виглядати, покищо не знаємо. Про те не було ніде ніякої заяви. Навпаки тоді, коли говориться про братерство, шкільна кураторія зліквідувала старші кляси одинокої білоруської гімназії у Вильні, не відкриваючи на їх місці ніякого ліцею. Це значить, що білоруське шкільництво дальше ліквідується. А чейже належиться для 1.600.000 білорусинів (на основі офіціяльної статистики) в польській державі про око бодай 1 ліцей! „Звйонзек млодей всі", ведучи свою працю серед білоруської молоді, не тільки ніде не допускає білорусчини, але коли сама молодь хоче влаштувати білоруську виставу, коли хоче до бібліотеки увести білоруські книжки та часописи, тоді повітова влада „Звйонзку млодей всі" ті білоруські гуртки ліквідує. Отже питаємо тих, що говорять про братерство і стоять близько уряду: в чому має проявлятися їхне братерство, де воно? Невже це тільки пусті слова?"

НЕ ЛЮБЛЯТЬ БІЛОРУСЬКИХ ПІСЕНЬ.

В Гелвадзішках під Вильном відбувся скавтовий здвиг, у якому взяли теж участь білоруські пластуни. В програмі таборування була теж пластунська авдиция з виленської радіостації. До виступу в цій авдиції управа табору запросила також пластунів білорусинів, які мали відспівати три білоруські народні пісні. Але коли прийшов час виступів, білоруським пластунам заявили, що не будуть виступати, бо „бялоруске песьні не сон міле відзяне". На тім скінчилася „добра воля" організаторів білоруської авдиції.

ПРОФ. ОТТО ШМІДТ БІЛОРУСИНОМ?

Відомий провідник совітської полярної експедиції, проф. Отто Шмідт, має за собою цікаву минувшину. Білоруська преса пригадує автентичні слова самого проф. Шмідта, які він сказав у 1934. р. на зїзді совітських письменників. Свій привіт для зїзду він розпочав такими словами: „Я не репрезентую тут літератури якоїсь республики, але як білорусин виступаю після представників Совітської Білоруси."

...ки, що чужинці безпосередньо можуть знати наші культурні здобутки і перебільшувати те, що маємо нам не личить. Ще більше: ми вже дозріли до тої стадії, що можемо сміливо стверджувати власні хиби і залишати чужинцям голос, щоб нас хвалили, коли є за що.

Кожний з нас може почуватися до вини за злиденні обставини, серед яких живуть наші театральні артисти. Львівське громадянство повинен віддавна палити сором, що воно не спромоглося вибудувати власну театральну салю, а проте всі причини нашого лихоліття та байдужости і всі признання, які можемо складати нашим театральним трупам, не можуть у нічому змінити фактів. Ці факти дуже добре відомі всім, що стежать за нашими театральними новинами на сцені і в друку. На рік не появляються в нас навіть дві песи, які можнаб уважати за тривке надбання репертуару. Наші театральні трупи живуть, чим можуть, як і наш читач, що не находить у літературній річній продукції задовільного числа літературних творів. Таким робом наш театр це тільки одна частинка нашого літературного руху.

Ми віримо в те, що наші артисти зумілиб проявити свій талант, якби мали всі ті приятливі умови праці, які мають чужинні артисти на великих сценах. З усім тим важко булоб нам сказати, що вони творять нині на своїй сцені такі зразки мистецтва, які дозволялиб їх рівняти із осягами чужинних артистів. Нема акторської творчости без великих драматургів, а цих нам бракує. Директор театрику, який вірить у те, що має таких драматургів або заступає їх своєю грою та режисерським знанням — тільки жалюгідна жертва провінціональної меґальоманії.

Москва орґанізує протияпонський фронт у Китаю.

Французька преса звертає увагу на діяльність комінтерну в Китаю, де комуністи стосують подібну тактику, як і в Европі, намагаючись витворити своєрідний людовий фронт. У Москві закидують маршалові Чанкайшекові стримування протияпонських тенденцій у Китаю і переговорювання з Японією. Від року совітський уряд і комінтерн працюють якнайсильніше над скріпленням „одностайного протияпонського фронту" в Китаю. На доручення Москви, китайські комуністи намагаються погодитись з куомінтангом і йдуть на випередки з виявами протияпонського патріотизму. Досі Чанкайшек відкидав залицянки комуністів, бо не довіряє їм ще більше як Японії. Одначе в Москві надіються, що небавом, на випадок дальшого наступу японців, маршал Чанкайшек мусітиме приняти союз із комуністами.

Мобілізація совітської армії на Дал. Сході.

До Риги надійшли вістки, що совітський уряд наказав мобілізацію армії на Далекому Сході. Рівночасно припинено великі маневри, що відбувалися в ріжних місцях СССР. Червоні війська дістали наказ зараз вернутися до своїх гарнізонів. Нанкінські політичні кола міркують, що Японія перекине до Китаю покищо експедиційний корпус у силі понад 200 тисяч вояків. Багато до думання дає італійсько-японське зближення і це вважають на Далекому Сході фактом дуже великого значення. Між італійською владою і командою японських військ заключено договір, згідно з яким японські війська мають право перейти через територію італійської концесії, як тільки того потребуватимуть японці.

Чи можливе припинення китайсько-японської війни?

Коментуючи вчорашню заяву японського міністра закордонних справ Гіроти, токійські політичні кола думають, що є ще надія уникнути війни з Нанкіном. Те, що японський амбасадор Кавагое погодився виїхати до Нанкіну, доказує, що переговори, які там починаться, можуть дати позитивні висліди. Японська преса обговорює широко підстави, на яких амбасадор Кавагое буде намагатися дійти до порозуміння з нанкінським урядом. Ці підстави зясовано в чотирьох точках.

1) Японія буде домагатися від Нанкіну, щоб толерував автономічний уряд провінцій Гопеї і Чагару. 2) Японія не наставатиме, щоб нанкінський уряд формально признав автономію тих провінцій. 3) Провінції Гопеї і Чагару будуть здемілітаризовані. Китайські війська мусять рішуче з них відступити. 4) Японські війська відступлять постепенно з північного Китаю до Манджуко, щоб дати доказ доброї волі японського уряду та ствердити, що Японія не думає нарушувати територіяльної інтеґральности Китаю.

Відтак Кавагое пічне теж обговорювати з нанкінським урядом можливість співпраці на підставі спільної антикомуністичної акції. Японська армія привязує велику вагу до згоди японського уряду на спільний протикомуністичний фронт.

Одначе інші виявляють думки, що зудару з нанкінськими військами не вдасться вминути. У початках чергового тижня можна надіятися поважних летунських акцій в округах, що положені близько Паотінгу. Одначе японські кола вважають, що ця акція може радше приспішити переговори з Нанкіном.

Економічний огляд.

Ювилей латишської кооперації.

Перед 60 роками на території сучасної Латвії, що входила тоді у склад російської імперії, повстала перша латишська кредитова кооператива. З нагоди цієї важної події Центральний Банк Латиських Кооператив (Лятвіяс таутас банкас), що має свій осідок у Ризі, випустив у світ гарну і велику (490 сторінок, 4°) публікацію, під заголовком: Лятвіешу кооператіваіс кредітс, 1937.

В цьому виданні ряд визначних працівників латиської кооперації, як нпр. проф. Балодіс, Ед. Лаурсонс, П. А. Папінш, Р. Гейданс, Стальбовс, Георгенсонс, Роценс, Ларінс, помістили цікаві статті, що торкаються історії та сучасного стану кооперації у Латвії. В цій книзі находимо цікаві дані про тяжке положення латиської кооперації перед світовою війною. Місцева влада не співчувала кооперації та брутально відмовляла сільському населенню право основувати кооперативи, викручуючись, що закони, які дозволяли це в кол. Росії, ніби у відношенні до Латвії могли бути приноровлені тільки до шляхти, але не до селянства.

Тут ми находимо повне трагіки оповідання про руїну кредитової латиської кооперації в часі світової війни; тут подано повні бадьорости та радісні дані про блискучий розвиток латиської кооперації після світової війни, коли Латвія здобула політичну самостійність.

В сучасний мент в Латвії нараховують біля 500 кредитових кооператив з кількістю членів поверх 200.000. Загальний біланс цих кооператив перевищує 100 міліонів латів (себто коло 19 міліонів американських долярів). В пасивах цього білянсу було 32.5 міліонів вкладів та 43 міліони позичок, головним чином, від емісійного Банку Латвії.

Кооперація в Латвії від часу державної самостійности почала дуже швидко розростатись. Населення виявляло великий попит на позички для відновлення знищених підчас війни підприємств, а також уряд широко та всебічно підтримував кооперативи.

Цікаво відмітити, що за останнє двадцятиліття факт істнування причинного звязку між переходом країни до самостійного життя та широким розвитком в ній кооперації є немов законом сучасного соціяльно-економічного життя. Це твердження справедливе у відношенні до цілого ряду держав: Литви, Латвії, Естонії, Фінляндії, Польщі, Югославії та, особливо, Чехословаччини. Кожна з цих держав визнає сприятливе відношення до розвитку кооперації одною з безперечних умовин здорового та довготреваючого свого істнування. Зі всіх вищезгаданих держав Чехословаччина та Латвія сміливіше, ніж інші, йдуть назустріч потребам кооперації та служать усім її видам. Незалежно від того, чи обєднує вона селян, ремісників чи робітників.

Але, крім ділової сторони питання, у наведених матеріялах дотично урядової підтримки кооперації в Латвії, в реєстрі успіхів кооперації за останні роки згучать нотки особливо теплого відношення до кооперації з боку її керовників; це якась особлива ніжність до кооперації, яка є основою добробуту народу та надійною його підтримкою в роки тяжких іспитів...

Згадана книга містить також чудово виконаний портрет президента Латишської Республики д-ра К. Ульманіса, фотографії керманичів кооперативного руху з Латвії та світлини будинків і підприємств, що належать до кооперації. Знаходимо також у книзі цікаві статті про кредитово-кооперативну освіту та пропаганду з історично-статистичними даними про кредитову кооперацію Латвії. **Взагалі, цілий кооперативний рух в Латвії спирається на кредитову кооперацію,** якій удiляють багато уваги як державні, так і суспільні діячі.

І в цьому відношенні можна доглянути велику подібність Латвії до Литви, Естонії, Фінляндії та Чехословаччини. В цих державах велику ролю в економічному житті грає саме кредитова кооперація, якої обороти іноді досягають дуже великих розмірів. Наприклад у Чехословаччині кредитова кооперація у своїй значній більшости, обєднана в Центральному Союзі (Устшедні єднота) сільсько-господарських кооператив у Празі виказала в білянсі на 1. січня 1937. року суму 1.917 міліонів чехословацьких корон.

Бажаємо латишській кооперації з приводу її 60-тих роковин ще ширшого і буйнішого розвитку.

Проф. С. Бородаєвський.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

З ДІЯЛЬНОСТИ ПРОМ-БАНКУ У ЛЬВОВІ

Найновіше звідомлення з акції збирання дрібної ощадности, що його видав Пром-Банк у Львові, це звідомлення в перші роковини істнування цього банку. Виказує вона дальший безперервний поступ. Вистарчить сказати, що в другому півроці дрібна ощадність збільшилась на 300 відс. Сотки шістьох тисяч щадників дали квоту 68.265 зол., яка підсилила кредитом багато наших молодих купців, ремісників і промисловців. Ощадности пливуть уже не тільки зі Львова і з 20 галицьких міст, де повстали збірниці, але також із Волині, з корінної Польщі від заточенців і з Франції від наших емігрантів. Як нас інформують — також у липні зросла дальше ощадність. І не тільки вона. Липень приніс також дальший зріст оборотових фондів, дарма, що це час літнього відпочинку. Уділи зросли вже до 25.000, а зап. фонд до 10.000. Безготівкові обороти на біжучих рахунках далеко більші, як касові. Білянсова сума сирого білянсу на 31. липня ц. р. виказує квоту 276.888.45 зол. супроти 238.786.13 на 30. червня. Все те вказує, що Пром-Банк іде швидким кроком до світлого розвитку.

ПОЛЬСЬКА ХРОНІКА

„МАЛИЙ РІЧНИК СТАТИСТИЧНИЙ“

Появу цьогорічного „М. Річника Ст.“, що його видає Гол. Стат. Уряд у Польщі, занотувала вся польська преса, підкреслюючи те, що в ньому нове. А нового є чимало, бо обем цьогорічного випуску значно побільшений. Вперше подано в ньому ближчі дані, що дотичать спису населення в 1931 р. та порушено чимало інших проблем. Дещо з того для нас особливо цікаве. Маємо надію спинитись над тим докладніше в найближчому „Екон. Огляді“.

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ВОЛИНІ. — ЗА ЇЇ УЧАСТЬ В ІНВЕСТИЦІЙНОМУ ДЕРЖАВНОМУ ПЛЯНІ.

Різні волинські чинники стараються (особливо тільки в останніх часах) популяризувати великі господарські можливости Волині та її потреби. В польській пресі множаться інформаційні статті і статейки, яких зміст навязуваний здебільша до **торговельно- чи промислово-кольонізаційної акції, або до „Волинських Торгів“.** Кольонізація Волині західно-польськими купцями і ремісниками перейшла вже межу теоретичних польських побажань і виказує вже деякі, місцями навіть поважні осяги. Також „Волинськими Торгами“ вспіли зацікавити організатори польські господарські кола, а заповіджені прогульки з Познаня і з інших осередків зах. Польщі є виявом експансивних замірів не тільки щодо волинського ринку для виробів зах.-польського промислу, але також замірів кольонізаційних.

На днях один дописувач запротестував на сторінках „Ґазети Польскої“ („На волинському шляху“) щоб Волинь була дальше екзотикою Польщі, тоді, коли при більшій дбайливости вона може сповняти зовсім іншу, **почеснішу і кориснішу ролю.** Про Волинь мало що в Польщі знають, а чей волинське воєвідство — пише автор допису — стоїть щодо величини на другому місці після поліського, обіймаючи 35.000 кв. км. Воно більше, ніж неодна держава в Европі, більше від Альбанії (27 тис. кв. км.), Бельгії (30), Данії (34), Голяндії (34). Небагато більші від Волині є: Швайцарія (41), Естонія (48), Литва (56), Латвія (66). І не тільки простором може рівнятись Волинь зі самостійними державами. Двоміліонове населення Волині перевищує населення Альбанії (1 м.), Естонії (1.1) і Латвії (1.9). Небагато більше населення має Литва (2.4) і Норвегія (2.8). В відношенні до Польщі Волинь займає 9 проц. поверхні і 6.5 проц. населення (в тому найнижчий проц. поляків, бо тільки — як подає автор — 16.5).

В дальшому нарікає автор на занадто хліборобську структуру Волині (всього 13 проц. міського елементу в 1931 р.), на перенаселення (58 осіб на 1 кв. км.) і на стан комунікації. Тоді, коли вся Польща має на 100 кв. км. 15 км. битих шляхів, то Волинь має їх тільки 3.4 км. Подібне є і з залізними шляхами (8.36 км. на 100 кв. км.). Головна зал. лінія Варшава-Рівнє-Київ оминає столицю Волині — Луцьк і не має получення ані на захід (Володимир), ані на схід (Дубно-Кремянець), ані на північ. Те все очевидно є джерелом великих госп. труднощів. Тому Волинь зацікавлена сильно державним інвестиційним пляном, бо „краса і принада волинського екзотизму не можуть зрівноважити її недомагань“. Не кольоніяльна експльоатація їй потрібна, а плянове і розумне загосподарення.

Очевидно — дописувач ні словом не згадує про потребу господарської самодіяльности українського населення, якої розгорнути не позволяють йому місцеві обставини і т. зв. „регіональна політика“.

СВІТОВА ХРОНІКА.

ГОСПОДАРСЬКІ КУЛІСИ ЯПОНСЬКО-КИТАЙСЬКОЇ ВІЙНИ

В поважному, незбагнутому повищо в наслідках конфлікті на Далекому Сході господарські моменти грають дуже велику ролю. Тереном експансії рухливих японців на азійському суходолі ввесь час була не тільки Манджурія, але також північний Китай. Розміри цієї експансії наявні особливо **в текстильному промислі.** Північний Китай, точніше 5 його провінцій, замітний культурою бавовни (25 проц. бавовняних китайських теренів і 34 проц. цілого збору китайської бавовни). Через те розвинувся там текстильний промисл, працюючи поверх 1 міліоном веретен (на 5 і пів мил. веретен у цілому Китаю). Розбудували його в великій мірі японці, які в провінції Тсінгтав мають поверх 90 проц. веретен, а в інших півн.-китайських провінціях контролюють 70 проц. веретен. Останній рік збільшив значно японські інвестиції в цьому промислі і в процесі монтування є ряд нових текстильних фабрик у Тсінгтав і Тієнтсіні.

Але не тільки в текстильному промислі півн. Китаю зосереджується госп. інтерес японців, що для добуття його автономії рішились узяти тепер за зброю. Півн. Китай дуже врожайний (37 проц. пшеничної посівної площі). Це дає можливости для поселення японців на добірних ґрунтах. Дальше — Півн. Китай багатий вугіллям і залізом. Майже половина добуваного сьогодні Китаєм вугілля припадає на північні провінції. А є там величезні поклади вугля і залізних руд, взагалі не експльоатовані. Коли додати до цього поклади соли, то найдемо в Півн. Китаю все те, чого не має Японія: вугілля, залізо, вовну (90 проц. цілої китайської вовни), бавовну, сіль, а також різні товщі, яких брак відчуває дошкульно Японія.

Як бачимо — економічний підклад нової війни на Дал. Сході переважає всі інші моменти. **Н-вич.**

—o—

Господарська всячина.

— З **Закарпаття** виїхали вже два транспорти наших селян на сезонову еміграцію до **бельгійських копалень.**

— За перший півріку ц. р. зареєстровано в Луцьку 1481 осіб, що **виемігрували з Волині до Арґентини і Параґваю.** Цифра емігрантів постійно росте: в р. 1934 було їх 315, в р. 1935 — 671, в р. 1936 — 1.394.

— У **Самборі** появилась накладом Філії Союзу Укр. Купців одноднівка п. н. **„На новий шлях“**, присвячена господарським справам повіту і пропаганді гасла „Свій до свого по своє“.

— Заходом Льв. Хліборобської Палати відбулась **конференція** при участи також українських кооперативних централь. Темою конференції була справа **урухомлення кредитів на закупно паші**, якої буде цього року великий брак.

Брак дрібного більону, що його відчували в останньому часі в Польщі, буде усунений. Мін. скарбу в порозумінні з Банком Польським рішило **піднести емісію ніклевого більону** з 470 міл. зол. до 471 міл., при чому вибиті будуть тільки 1, 2 і 5-соткові монети.

— Підчас „Східних Торгів“, які відбудуться цього року в часі 4—16. вересня, скликує львівська Реміснича Палата **загально-польський зїзд ремісничої молоді** (12 і 13. вересня).

— На осінь заповідають **реформу податків у Польщі.** З цього приводу преса („Час“, „Курієр Поранни“, „Ґазета Гандльова“) висказує ряд критичних завваг під адресою теперішньої податкової системи.

— **„Поліський Ярмарок“** у Пінську буде відчинений 22. н. м. Підчас ярмарку відбудуться різні імпрези, як попис реґіональних хорів, день поліського ремісника, хліборобські зїзди, показ поліської худоби, тощо.

— В німецькій і закордонній пресі широкий відгомін найшли розпорядки нім. уряду дотично **націоналізації гутничого промислу і плянової збіжевої господарки.** Створення Акційної Спілки ім. Ґерінґа є першим дуже поважним кроком до сцентралізованої експльоатації мінеральних багатств у Німеччині. При помочі плянової збіжевої господарки німці хочуть звільнитись від химерности врожаїв і від збіжевої спекуляції на світових ринках.

— Появились знову вісти про **міжнародню стабілізацію валют.** Основуються вони на **листі**, що його вислав **през. Рузвельт** до комісії сенату. В цьому листі Рузвельт заявив, що не противиться стабілізації доляра і готов це перевести на довший час, напр. на 20 років. Також франц. уряд **Шато-Бенне** дотягає зусилля, щоби створити умовини для стабілізації франка. Не думає тільки про те **В. Британія.** Та не тільки це є перешкодою. Теперішня ситуація мало сприяє намірам стабілізації.

СТОРІНКА БЕЗ ПОЛІТИКИ.

Дослідник людських снів.

Французький психольог Емонд Фонтанж студіює головно сни. Він збирає їх від своїх пацієнтів, знайомих і з книжок ріжних людей від найдавніших часів. Ці сни він сортує і складає у свому архіві. Сни можуть перетворювати людське життя так сильно, що людина прокинувшися може не вміти відріжняти дійсности — така теза вченого. Вже египтяни пробували пояснювати собі сни, як це видко з їх сонників. Один фільософ зперед II-го віку перед Хр. бачив себе у сні метеликом. Марево було таке виразне і сильне, що фільософ не міг здати собі справи на яві, чи він не метелик. Щойно по тижні лікування він визволився від цього сильного враження. Треба було переодягти людину за метелика, прикривши його сотнями метеликів, щоб фільософ зорієнтувався, яка ріжниця між ним і тим крилатим створінням.

Як сон може мучити.

Сни незалежні від умового розвитку людини. Найрозумніші можуть бачити у сні найдурніші сцени. Відомий англійський фільософ і фізик Льодж мучив себе часто у сні тим, що бачив, як спізнюється на поїзд. Він перебігав сотні сходів і коридорів, щоб раз-ураз вертатися до місця, звідки вийшов. Поїзд утікав мимо в останній хвилині, — колиж Льодж уже його дігнав і всів, тоді виявлялося, що це поїзд у фальшивому напрямі. Дарма, що прокинувшися він може пригадати собі стації та міста, які бачив, коли засипляє не може потрапити на бажану стацію.

Другий славний англ. учений астроном Джінс мучиться часто від сну, коли бачить себе мільонером. Він дійшов до майна та слави дуже легко, та ось... через якогось незручного кревняка він тратить усе це багатство.

Невідомий з домовиною

Таємничий віщий сон мав англійський дипльомат льорд Даферін. Коли раз гостив він у маєтку свого приятеля в ірляндському замку, побачив у сні крізь вікно в саді якусь постать, що несла домовину. Збудившися оповів свій сон усім і шукав за особою, яка малаб риси баченої у сні. Такої особи ніде не було. Цілими роками бачив він обличча цієї особи з домовиною, коли пригадував собі сон. Багато літ пізніше він приїхав до Парижа до одного готелю. Йдучи там на вечерю побачив при ліфті сторожа, що мав саме риси особи зі сну. Враження було таке сильне, що він звернувся негайно до управи готелю із запитом: хто це той сторож? У тій самій хвилині обірвався ліфт із сторожем, якого тіло лежало розторощене. У готелі не знали цього чоловіка, бо він прийшов там уперше виконувати свою службу.

Веселий сон Шова.

Шов оповів французькому психольогові такий свій сон: Він має виступити в опері у головній ролі. Але при цьому здає собі справу, що не вміє співати. Виходить на сцену, завіса йде вгору і тоді він почуває, що забув увесь текст. Шов починає імпровізувати, вигукуючи всякі безладні слова. На салі страшний сміх. Зявляється на сцені поліцай і арештує його. Шов оправдується. Його арештують не тому, що кепсько співав, а тому, що виступив на сцені без штанів у нічній гардеробі

Анґлійська міліонерка ловить боксера.

Американська преса має літню сензацію. Вона підхопила історію італійського боксера Енцо Фієрмонте, в якому закохалася відома англійська міліонерка леді Астор. Історія ця не нинішня, але тепер вона ожила. 21-літній італієць Фієрмонте, що мав жінку та дитину покинув Італію, щоб шукати кращої долі за океаном. В Америці доробився боксовими рукавицями гроша та слави. Його призначали на світового чемпіона, аж тут нараз...

На Фльориді, де ріжні багаті люди можуть зустріти всяку наволоч, боксер зустрівся з англійською міліонеркою. Вона була вдовою і мала міліон по свому покійному чоловікові, хоч і не була зовсім молода, але незамужна. Боксер таки був бідолаха поруч неї і оженився з нею.

На перинах боксер бабіє.

Почалося легке, безжурне життя на перинах. Але хто раз був боксером мусить бачити „рінг" бодай у сні... І тверді пястуки бабіють на подушках міліонерки. Фієрмонте дав ногам знати і покинув анґлійську леді. Він хотів знову давніх боксерських лаврів. Тимчасом менаджери сказали йому, що він занедбався у свому фаху, охляв від панського життя. Преса, яка все знає, каже, що цих менаджерів підплатила його жінка, леді Астор на злість.

Утеча кораблем.

Так вернувся боксер до жінки. Щоб більше не втікав від неї, вона сама підготовила йому дорогу до фільми. Але і це не помогло. Свобода знову запахла італійцеві і він чкурнув наново. Цим разом затужив за рідним краєм. Може хотів побачити, як змогутніла Італія після абісинської війни, може совість йому пригадала, що там залишив жінку та дитину. Сів на пароплав до Неаполю. На лихо, як кожний міліонер він мав секретарку, яка знала його всі секрети. І вона зрадила його перед своєю панею, леді Астор, повідомивши її, коли і яким кораблем її чоловік утікає від неї. Коли корабель був на повному морі, леді Астор станула перед своїм чоловіком. Яка була їх розмова в кабіні, про це вже репортери не знають. Усе-ж мусіла бути енергійна, бо Фієрмонте казав у найближчій пристані висісти своїй англійській жінці і попрямував сам до Італії.

БОЛІВІЯ.

У західній частині південної Америки є край, що називається Болівія. Болівія межує з Аргентиною, Чіле й Перу, що заступили їй доступ до океану. Щодо величини, то Болівія є тричі більша від Польщі (133 тисяч кв. км.). На тому великому просторі землі живе біля 3 міліони людей, себто десять разів менше, як у Польщі. Населення Болівії, це здебільша еспанські креолі (мішанці білих з червоними), німецькі й італійські емігранти, індіяни та метиси (теж мішанці). Урядовою мовою в Болівії є еспанська мова.

ПІДСОННЯ.

Щодо підсоння, то Болівія ділиться на дві полоси. Гірська полоса має пересічну теплоту +10 ст. Ц., а низинна полоса над Амазонкою має дуже гарячий клімат.

Ростинне багацтво Болівії є дуже велике. Тут може рости майже кожна ростина з цілої земної кулі.

У лісах Болівії найвизначнішими деревами є магон, кедр, лавр, всякі роди пальм, що є гарним матеріялом до столярського виробу та до лікувальних і інших цілей.

Таксамо дуже багатий є звіринний світ у Болівії.

ЕМІҐРАЦІЯ.

Не зважаючи на те все, іміграційний рух з Европи до Болівії є дуже малий. У цілій Болівії є всього 8 тисяч чужинців, з того 500 англійців працює біля експльоатації мінеральних багацтв.

Слід згадати, що китайських емігрантів до Болівії не приймають.

У Болівії, таксамо як і в інших краях, де володіє еспанська рука, бувають часто ріжні революції.

Місцем влади Болівії є найбільше болівійське місто Ля Паз (150 тисяч мешканців), одначе столицею є місто Сукре (35 тисяч мешканців).

БАГАТСТВА.

Головним багатством Болівії є мінерали, себто срібло, мідь, цина, антимон, олово, бізмут. Поклади цих мінералів великі й мало використані.

Населення займається головно хліборобством. Найбільше управляють кукурузу, бульбу, пшеницю, жито й овес.

Болівія вивозить більше, як привозить, тимто й має зі заграничної торгівлі великі бариші. Постачають звідсіль землеплоди головно до Англії.

Буджет Болівії був довго в рівновазі і щойно війна з Параґваєм захитала його. Цікаво, що з 35-міліонового болівійського буджету одна третина йде на довги, друга на військо.

ТРУДНОЩІ ВИЇЗДУ

Болівійським „золотим" є т. зв. болівіяно, що його курс з приводу війни з Параґваєм дуже впав і рівняється тепер 1.20 зол.

Комунікація (звичайні й залізні дороги) в Болівії є дуже слабо розвинена. Довжина залізних доріг дає всього дві тисячі кільометрів, телеґрафічних проводів — 6 тисяч кільометрів, поштових урядів є 454.

До Болівії можуть виїздити тільки ті, що мають візвання з болівійського міністерства війни... тимто й вигляди на еміґрацію до Болівії є майже ніякі.

МОДЕРНИЙ СПОСІБ ПРОТИ САРАНИ.

У південній Франції бувають нерідкі випадки, що засіяні поля навідує сарана і нищить їх. Віддавна населення вживає проти неї такого способу: всі вибігають на поле і счиняють страшний шум криком і всяким заліззям. Сарана цього боїться. Цей непрактичний спосіб — кожний мусить на довго покидати свою роботу — заступили тепер гучномовцями, які ревуть сильніше, ніж люди.

МІЛІОН КІЛЬОМЕТРІВ АВТОМ.

В Америці щоденні нещасливі випадки спричинені автами забирають багато жертв. Уряд надаремне придумує засоби, як їх зменшити. Щораз більше людей їздить автами і щораз більше між ними — нервових та аматорів рекорду. Тимто почали нагороджувати обережних подорожників. У стейті Ню Йорку, першу нагороду дістав 60-літній Мек Колей, колишній торговець автами, який за 35 років переїхав більш як міліон км., не зазнавши ні разу нещасливого випадку і ні разу не засуджений за неправильну їзду.

ОЖЕНИВСЯ З ЛЯЛЬКОЮ.

Нема старого багатого англійця, що не писав би завіщання. Пишуть його вони, вставляють дивовижні застереження й тим перевищують навіть американців. Саме тепер такий заповіт є предметом процесу в דебліні.

Кілька місяців тому англійська преса принесла вістку, що Карль Паркер переїхав 45 разів океан з Англії до Ню Йорку. В цей спосіб осягнув він право до леґату, який записав йому його дідо під умовиною, що одержить 20.0000 фунтів, коли переїде 45 разів океан.

Більш дивовижня історія — це Джім Арденс, герой деблінського процесу. Кілька тижнів тому Джім Арденс був ще кілька тисяч миль віддалений від Англії, коли там довідався, що його дідо записав йому 600.000 фунтів, але під умовиною, що у хвилині отворення завіщання Джім Арденс буде жонатий.

Арденс не мав ні хвилини часу до страчення, бо мусів ще того самого дня оженитися, щоб в метриці шлюбу була бодай дата дня, коли його повідомлено про смерть діда.

Того самого вечора Джім Арденс зявився в урядника цивільного стану і заявив йому, що його наречена вмирає, а він приобіцяв їй, що перед її смертю він з нею ожениться. Тому просить він не робити ніяких труднощів, щоб він міг виконати прохання своєї нареченої.

Чверть години пізніше гнав самохід, який віз пастора і Джіма Арденса. Самохід зупинився перед малим домком. Джім Арденс проводить пастора до притемненої кімнати, де на ліжку лежить прикрита до голови смертельно бліда дівчина зі замкненими очима. Джім Арденс клякає, бере за руку дівчину й пастор скоро відмовляє молитви. За чверть години Арденс мав вже готову метрику шлюбу в кишені.

За кілька тижнів наспіло зі суду в Дебліні 500 фунтів і візвання ставитися особисто з жінкою перед судом. Арденс відповів, що жінка покищо не може приїхати, бо ще дуже хора, одначе після видужання негайно зявиться перед судом. По якімсь часі Арденс зявився з жінкою перед судом, який вручив йому леґат на 600.000 фунтів.

Одначе кілька тижнів пізніше суд довідався, що Арденс в дні отворення завіщання був жонатий... з восковою лялькою. Вмираючою дівчиною, з якою пастор повінчав Арденса, була лялька з воску. Після цього Арденс виїхав до Ню Йорку, там найшов одну гарну танечницю, оженився з нею, втаємничуючи її в цілу справу й з тією жінкою підняв леґат в суді. Рідня Арденса, яка довідалася про те все, почала процес, яким саме займалася ціла Англія.

Анґлія натискає на жидів у справі Палестини.

Жидівська Телеґр. Аґ. повідомляє, що палестинський уряд приготовляє проект закону, який увійде в життя у випадку, якщо сіоністичний конґрес відкине проект поділу Палестини. На підставі того закону еміґрація жидів до Палестини була би обмежена до 1000 осіб місячно. Досі до Палестини могли без обмежень виїздити жиди, що мали 1000 фунт. шт. маєтку. На будуче і ця еміґрація була би обмежена. Також обмежуть право набування землі.

Конґрес сіоністів радить при замкнених дверях. З дотеперішніх настроїв виходить, що жиди не відкинуть проєкту поділу Палестини, але ухвалять ряд застережень.

—o—

Моя подорож довкола землі в одному дні

або що я бачив на париській світовій виставі.

(Кінець).

ВОЗДУШНІ МОСТИ.

Ми переходимо крізь ріжні краї, підсоння і раси, які ми оглядали у париській мініятурі, в тому штучному міжнародньому місті, збудованому таки в самому центрі Парижа: в городах між площею Згоди (Конкорд) і ґренельським мостом (довжина трьох кільометрів) і між трокадерською палатою та военною школою Марсових Піль (довжина двох кільометрів).

Ці кінцеві точки вистави перехрещують очевидно в ріжних місцях париські вулиці, які треба було якось виминути, щоб задержати неперервність виставового комплексу і не спинити вуличного париського руху: велитенські воздушні мости і т. зв. перехідні стежки служать тій цілі і ми сміло твердимо, що ці **воздушні дороги є виставовим архитвором.**

Як гарно виглядають з повітряних мостів ті малесенькі наче мурашки люди і авта, що внизу, кільканацять метрів під нами, вештаються в тому бурхливому Парижі!

Залізо, сталь і бетон — королі будівельних матеріялів модерного світу найшли нового, а краще сказати, старого суперника — **дерево.**

Виставовий „Пон Альма“ — „міст Альма“, цілий із дерева, закінчений двома 50 метровими дубовими вежами, що виспівують своєю різьбою гимн у честь лісу — є черговим клейнодом вистави і французької техніки.

Деревляні палати французького і кольоніяльного лісництва (лісові палати) **реґабілітують дерево в модерній архитектурі**

СКЛЯННІ ПАЛАТИ.

В блискучому романі Жеромського „На провесні“ є змальована туга польських виселенців у Росії за втраченою батьківщиною, і в їх уяві усі хати в Польщі — стають скляні, щоб більше сонця в них було. Цю фантазію письменника виконали вже в країнах, куди завіває не вітер зі сходу, а віють західні вітри. На париській виставі у численних домах і палатах царить скло, а палата фірми Сент-Обен — таки ціла зі скла. Усе в ній: меблі, сходи, стіни, стелі — скляні. Найвеличавіша і найориґінальніша будівля на виставі!

МЕТАЛЕВІ ПАЛАТИ.

Метал маніфестує теж своє перше місце в модерному світі. У наскрізь металевих палатах (нпр. палата реклями і т. і.) залізо, бронз, цинк, олово, алюмініюм і їх сполуки переплітаються постепенно від імпонуючого масиву до найніжнішої металевої коронки

СНІЖНА ПАЛАТА.

Людська помисловість не вдоволилась склом, деревом і металями в архитектурі, вона забажала екстраваґанції і ось височезна кількадесять метрова сніжна вежа у гарячі літної париської днини запрошує нас в палату зими. Не потребуємо хіба і казати, що це помисл промислу штучних холодівень.

СИНТЕЗА АРХИТЕКТУРИ І МИСТЕЦТВА.

Париська вистава дала перегляд найновішої архитектури і мистецтва.

Як виглядає модерне місто XX. століття?

1. У його каменицях якнайменше муру та якнайбільше місця для вікон, терас. — для сонця.

2. Ріжнобарвність будинків. Архитектурна управа париської вистави накинула ріжні краски чужинецьким національним павільонам і французьким палатам (культ поліхромії), бо людський зір теж хоче мати приємність та ріжноманітність, а не касарняний краєвид.

3. Введення по змозі національного, чи навіть льокального (окружного) стилю в модерній архитектурі. Приклад на це дають павільони французьких провінцій. Усі ті области Франції, що лежать над морем: Каналом Ляманш, Атлянтійським Океаном і Середземним Морем розтаборилися над берегом Сени: **Нормандія** (деревляна скульптура) **Бретанія** (місцевий стиль, продукти землі і моря, коронки, глечаники фолькльор). **Прованс і Кот д'Азір** біло-ясно сонящні будинки і пестра ґама красок (світовий туризм); **Баски** і Беарне (дім риболовця), **Ґієна і Ґасконія** (морські округи Бордо, панорами, будівля кораблів), Лянґдок (славословить море і вино), Корсика з технічних причин стала півостровом. Далі слідкують всі інші провінції Франції очевидячки з костелом і галійським когутом на дзвіниці! — як бачимо це усюди по французьких маленьких місточках і селах.

•

Д-Р Г. СКЕГАР. 3

Автом із Шікаґа до Ло Енджелс.

Переїздимо широчезну ріку, яка називається „Нова Канадійська Ріка“. Ця ріка широка на яку милю. Властиво не ріка, тільки широке русло, бо вода пливе серединою русла вузоньким потоком. Шофер пояснює нам, що ріку називають також „безводною рікою“. Цей потік пливе зверха, але час до часу зникає в глибині русла, щоб знову виплисти на верх. Перед нами виринула висока гора, що замикає, здається дорогу. Куди їхати. Та шлях ішов яром і все вище підносився. Їдемо так пять миль, робимо лук і переїздимо на узбіччя другої гори. В проваллі цих двох гір спадає водопад, коло нього ростуть високі кедри. На острих шпилях суґорбів побудовані два замки на зразок европейських замків, в яких мешкають якісь багачі, що можуть позволити собі на таку забаганку. Ця околиця зазначена на карті як Сідервиль. Приїхали ми до міста Даллясу у стейті Тексасі на годину 11.45 вночі.

Місто Дalляс у Тексасі подібне дуже до Тульси і до Оклягома Сіті, чисте, гарно забудоване й багате. Природні багатства, джерела нафти тягнуться дальше поза місто аж до Форт-Ворду. Шкода, що приїхали ми до міста вночі, коли воно ясніло від електричних лямп, а не від сонця. Варта було оглянути його за дня. Америка не має багато таких міст, як Даллас. І не диво, бо не має Америка такого другого стейту, як Тексас. Це найбільший стейт у Злучених Державах Америки, бо він обіймає 265.896 квадратових миль простору, два рази такий великий, як ціла Німеччина. На степах випасають тут 6 міліонів рогатої худоби, 5 міліонів овець, повних два міліони кіз, півтора міліона свиней, 1 міліон мулів, і три четвертини міліона коней. Ця держава виплекує пять і пів міліона завоїв бавовни річно, а доставляє 255 міліонів бочок нафтової ропи (кожна бочка по 40 ґальонів, один ґальон понад 4 літри). Не диво, що населення Тексасу, яке числило 1920. р. півтора міліона мешканців, зросло в 1935. р. на 6 міліонів. Злучені Держави хотіли мати спокій від сторони Мексику й заняли Тексас в грудні 1845. р. І щоб мешканці не ворогували, що Америка забрала їм шмат землі, заплатили їм за всі забрані простори Тексасу в 1850. р. десять міліонів долярів. Назва Тексас походить від імени індіянського племени тексас.

Коли наш автобус приїхав до Даллясу, були ми такі перемучені, що ніхто до нікого не говорив, хіба мусів. Фармер із жінкою з Каліфорнії, які сиділи за мною, щось перешіптувались. Пізніше звернувся фармер до мене і заявив, що його жінка недужа, що почали боліти її ноги. Мій сусід, жид спав і його не обходив цілий світ. Романтична пані пробудилась в Даллясі та спитала, що це за місто. Коли я відповів, що це Даллас, тоді вона почала розповідати про часи, коли Даллас був ще малим місточком і її стрийко заробив тут великі гроші на продажі реальностей. Десь по півночі виїхали ми дальше в дорогу. Електричні лямпи омнібусу освітлювали шлях.

В год. 4-ій рано прибули ми в четвер, 15-го квітня до Майнерал Велс. Коли наш автобус зупинився перед готелем, по вікнах автобусу почали рухатись якісь темні предмети, одначе ніхто не міг зрозуміти, що це таке. Виходимо на двір... і своїм очам не хочемо вірити. Вся земля перед готелем — вона все ще піскувата й червона, тропічні дерева коло готелю, також підлога в готелю, все вистелене великими чорними хрущами породи голєоптера. Ці хрущі мають у природі 18 ріжних пород, які розпадаються на яких 150.000 відмін. Видно, що ці хрущі мають у природі якесь завдання виповнити, але для туриста, що перший раз приїздить до Тексасу, є вони пострахом. Кожний подумає, що коли в цю пору тут так багато хрущів, то щож тоді буде в літі? До хрущів прийдуть ще мухи, комарі, муравлі, мотилі і всякі інші насікомі. З тяжким серцем сідає чоловік в автобус і не дуже радо їде дальше на полудне. Лишаємо Майнерал Велс з його джерелом мінеральної води й санаторією, які власник реклямує в питомий американський, галасливий спосіб. Понад дорогу від одного готелю до другого протягнене полотно і на нім напис: „Крейз Санаторіюм“ — „Крейз Вотер“, що можна перекласти на українське: „Навіжена санаторія — навіжена вода“. Читач думає, і не знає, чи вода помагає зійти з розуму, чи вода лічить божевільних? Американець осягнув своє, бо його води й санаторії ніхто не забуде.

В годині семій рано приїхали ми до Ейбайліну на снідання і пустились дальше в дорогу. Перед нами було 500 миль до Ель Пазо. Гостинець веде через пустиню, яка видається без початку і без кінця. Впадає в очі карловате деревце, яке нагадує нашого дуба, але це не дуб. Відтак видно ріжні листясті і шпилькові кущі. Поміж високими кущами ростуть низькі кущі і ріжні пустинні зела. По самім піску стеляться ріжні квіти, які під цю пору зацвили біло, синьо, жовто, червоно й рожево. Видніють кактеі породи „Еспанський баґнет“, „Бочівка“, „Бобровий хвіст“, „Порося“, „Колюча грушка“, „Козловий ріг“, „Голова мурина“, „Окатільльо“. Горяч піднеслася до 90 степенів. Одна бензинова станиця від другої на яких 20 анґл. миль.

(Далі буде).

В архітектурі домінує раціоналізм: декоративна частина підкреслює тільки нюанси модерних фасад, але не заслонює архітектурної лінії (нова палата Трокадеро і два нові музеї мистецтва, — будівлі, які переживуть світову виставу).

Скульптура і малярство повернули у вічний закон форми і льогіки.

Вітражі прибрали нову ґаму красок. До синіх і червоних барв, якими любувалися склярі середньовічча, прибула ще і краска зелена, рожева, жовта і брунатна: вітражі нових французьких костелів (Ватиканський павільон) і вітражі в палаті преси і т. д.

Мальоване скло (вікна в музеї міста Парижа) бачимо теж в мистецтві багатьох держав.

Кераміка (приклади: величезний павільон мануфактури та експонати майже в усіх національних чужинецьких домах) має теж сьогодні щораз ширше пристосування у щоденному житті.

Павільон французької родини дає показ елеґантного, естетичного, без зайвого люксусу, але вигідного житла пересічної французької родини. Входовий передсінок віллі є у формі півколя, до якого виходять всі інші кімнати. Дитяча кімната має причіплену до стелі ґімнастичну воздушну салю забезпечену сіткою. В усіх кімнатах мало меблів, але і всі предмети є вишуканим смаком.

ТЕХНІКА В МОДЕРНОМУ ЖИТТІ.

Летунство.

Аеродинамічної форми скляний прозорий летунський павільон гангар дає нам перегляд розвитку летунської техніки: військової і цивільної. Нам дозволяють оглядати зблизька пасажирські люксусові літаки, і ми маємо враження (це дуже зручно виконане), що перелітаємо понад нове париське летовище у Бурже.

МОРСЬКА ФЛЬОТА.

(Павільон торговельних кораблів).

Другий головний подорожний комунікаційний чинник, пасажирські кораблі, має окремий павільон. Там зображена історія їхнього розвитку, аж до найновіших морських велетнів, як нпр. французький корабель „Нормандія", посідач блакитньої стяжки — знамени рекорду скорости на хвилях Атлянтику. Павільон є виконаний у внутрі наче покладові поверхи великого корабля.

ДІМ ЗАЛІЗНИЦІ.

Архітектурна форма фронту павільону є мов душа трьох велитенських машин поспішних поїздів. Тут представлена історія залізнодорожних шляхів та соціяльні організації і стоваришення залізничників — сотні панорам та показ машин, що провірюють фізичні і духові здібности кандидатів до залізничної служби.

ДІМ ЕЛЄКТРИКИ.

Гудуть мотори, гремлять блискавки, а в окремому театральному електричному відділі бачимо, як електрика заступає і оживлює давні театральні образові декорації, які завдяки електричній струї стають тепер рухомі (сніжний опад, буря на морі і т. д.).

ПАЛАТА ВІДКРИТЬ.

(У великій палаті „Ґран Пале").

„Ми хочемо виконати в тій палаті живу виставу, де будуть щораз то повторювані в наглядний спосіб і найновішими способами основні відкриття, які поширили наше знання (ґеольоґічні і астрономічні відкриття) заволоділи матерією (відкриття на полі фізики і хемії) або збільшили нашу фізіольоґічну безпеку (біольоґічні відкриття)" (слова Перена, нагорода Нобля, подвижника тієї імпрези).

Секції **фізики** (найбільше електростатична машина у світі з наладуванням трьох міліонів вольт, для неї після вистави збудують окрему палату), **біольоґії, оптики, математики, астрономії, хемії, хірурґії, медицини, мікробіольоґії** і т. д.

АКВАРІЮМ

Відвідувач вистави, який переживає тисячі вражінь у кількох годинах, відпружує свої нерви, бодай на хвилину, сходячи до царства риб (підземельний павільон) де він бачить величаві панорами морського дна і найкращі окази морських і річних риб.

УСЕ Є НА ТІЙ ВИСТАВІ!

Ми маркували тільки найважніші особливости світової париської вистави. Ще про тисячі інших річей треба булоб згадати, а „Діло" мусілоб тоді видати окреме число, присвячене тій великій і дуже удачній париській імпрезі.

Вистава, у хвилині, як це пишемо, вже у повному блеску. Вона значно спізнилася, бо Франція перейшла в міжчасі велику соціяльну революцію, як досі, безкровним шляхом, і якщо це виставове опізнення буде цією необхідною даниною Франції на вівтарі спеціяльного перетворення, то Франція дешевим коштом оминула найгірші потрясения. Коби тільки на тім скінчилося, бо передбачувати французькі події є завжди великим ризиком!

ПІД НАЙВИЩИМ КАНДЕЛЯБРОМ СВІТУ.

Вечеріє, мої співтоварищі подорожі Олько і Ромко відіздять нині в ночі до Галичини. Сонце вже зайшло, а виставове місто будиться до нічного життя. Найбільший канделябр світу — вежа Айфеля — купається в чарі електричного проміння. Усі ті палати зі скла, металю і дерева ясніють. Вода водограїв сіяє в райдузі. Орхестри і ті преґарні звукові свічники мосту Олександра II (радіоорґани, що грають одну мельодію в ріжній тонації) відзиваються на ввесь простір вистави. Воздушні мости запалюються. Усі листки дерева тремтять під подувом вітру в жовто-зеленім електричнім блеску. А на водах Сени модерні чарівники-піротехніки виводять чемпіонат штучних вогнів. Рай електрики!

Маленьке електричне авто вивозить нас в годині 23-ій поза мури „Експо 1937". В годині 24-ій мої друзі-земляки відіздять вже із північного париського двірця до Львова, і вони вже не побачать вдруге тієї вистави, яка за кілька місяців зникне, як те закляте місто в казці із „Тисяч і одної ночі", але зате залишиться завжди той самий розкішний Париж, якому кличуть вони' до побачення!

Нові чотири палати: Трокадеро і два музеї мистецтва та нова палата публичних робіт, ті підземні тунелі, якими пущено тисячі авт, щоб відтяжити вуличний париський рух — будуть постійно пригадувати парижанам, що 1937 р. над берегом Сени, в столиці Франції істнувало міжнародне місто, яке славословило мистецтво і техніку в модерному житті.

Юрій Студинський.

На еспанськім фронті.

НАСТУП ЧЕРВОНИХ ЛІТАКІВ.

Авас подає із Сараґосси, що 5. ц. м. 6 червоних літаків виконало наступ на Сараґоссу і скинули багато бомб. Шкоди дуже малі.

2.000 МІЛІЦІОНЕРІВ ПЕРЕЙШЛО ДО ПОВСТАНЦІВ.

На араґонськім фронті, 2.000 міліціонерів, які відступили до Сієра Карбонера, вчора піддалися національним військам.

У провінції Куенка нац. війська осягнули 5. ц. м. віддаль 10 км. від місцевости Сальвакането, яка є дуже важним стратеґічним пунктом.

НА ІНШИХ ВІДТИНКАХ СПОКІЙНО.

Авас подає: Відділи червоних почали укріплювати становища здобуті недавно на відтинку Карабанчель.

На відтинку Ґвадаляхара відділи 14-ої дивізії перевели перегрупування, займаючи вигідніші для себе становища, положені на горбках. З нових становищ почали обстріл противника.

На мадридськім відтинку у студентській дільниці відбувалася вчора нагальна виміна стрілів.

РЕЗИҐНАЦІЯ ҐЕН. МІЯХА.

Валенсійська радіостація подала комунікат, що ґен. Міяха зрікся становища вожда військ червоного уряду. Мотивів резиґнації не подали.

ВАТИКАН ПРИЗНАВ НЕОФІЦІЯЛЬНО УРЯД ҐЕН. ФРАНКА.

„Матен" повідомляє, що представник Ватикану заявив вчора вечором журналістам, що Ватикан ухвалив деякі рішення однозначні з признанням „де факто" уряду ґен. Франка. Одначе признання уряду ґен. Франка „де юре" ще не вирішене.

Загроза нових інцидентів з японцями.

БурмістрТсінтао, адмірал Шенсулієн повідомив японську владу, що буде противитися всіми засобами, які має, причалюванню японських військ у Тсінтао. В деяких льокальних колах намагаються довести до уступлення адмірала, побоюючись, що його становище може викликати поважні інциденти з японськими військами.

ЕВАКУАЦІЯ ТСІНАН

Американський консуль у Тсінані вислав до департаменту стейту телеграму, в якій повідомляє, що всіх дітей і жінок евакували до Тсінтао. 20 катол. монахинь залишилось у Тсінані. В Пекіні спокій.

СПОДІЮТЬСЯ ВИПОВІДЖЕННЯ ВІЙНИ.

Вістки, що напливають із Шанґаю і Нанкіну свідчать про военну підготову китайського уряду. В китайських політ. колах говорять про перебудову уряду, в якім у будуччині були би репрезентовані партії, які тепер до нього не входять.

Кореспондент Асагі передбачує виповідження війни Японії.

Ситуація Чанкайшека незвичайно складна і важка. Якщо він програв би війну з Японією, теперішній уряд мусів би уступити і тоді зросли би сильно комуністичні впливи. Якщо Чанкайшек намагався би полагодити конфлікт із Японією в мирний спосіб, стратив би зовсім свою популярність, даючи таким чином комуністичним провідникам атути до акції, яку напевно проти нього повелиб.

Найкращим виходом на думку японських кол булоб навязання Нанкіном правильних відносин із Токіо та опанування протияпонського руху в цілім Китаю.

НАПРУЖЕНА СИТУАЦІЯ У ГАНКОВ.

„Райтера" реляції подають, що ситуація в Ганков незвичайно напружена. Всі японці схоронилися вже до своєї концесії, яку сильно укріплено. Довкруги концесії тягнуться китайські армії, що творить поважну небезпеку й може викликати важкі до опанування інциденти.

КИТАЙСЬКЕ ЦІСАРСТВО?

На підставі вісток аґенції Стефані, в китайських колах Шанґаю кружляють поголоски, що Японія має буцімто теперішнього цісаря Манджурії, давнього китайського цісаря, посадити на пекінськім престолі.

ВАЖНА НАРАДА КИТАЙСЬКИХ ВОЖДІВ.

З Нанкіну повідомляють, що в засіданні комітету національної оборони під проводом Чанкайшека, беруть участь всі представники армії та керманичі провінціональних урядів.

НОВИНКИ.

— **На фонд здвигнення трівкої памятки** на місці відкритої катедри князя Ярослава Осмомисла у Крилосі зложила квоту 53 зол. прогулька із Черча: пп. мец. Савойкова, дир. Бованко, о. Гуньовський, д-р Кузич, Войтовичева, I. Мойсей, Мусійова та Назаревичева. Гроші зложені у Земельнім Банку у Львові на окреме чекове конто.

— **Шкільні підручники лишаться без змін.** Міністерство освіти оголосило пояснення, в якому стверджує, що згідно з розпорядком про ціну і вживання книжок цього року не буде обовязкової ревізії підручників. Зміни будуть переведені тільки в конечних випадках. Менше важних поправок треба уникати. Тому слід надіятися, що тільки деякі автори рішаться поправити свої підручники.

— **Будівельний кредит вичерпаний.** Сильно розчарувалося 200 власників реальностей у Львові, що розпочали будувати доми в надії, що на докінчення будівель дістануть кредит. Комітет розбудови Львова повідомив їх, що будівельний кредит у сумі міліон триста тисяч золотих, який признав цього року для Львова Банк Краєвого Господарства, вже вичерпаний. Суму цю розділено між 185 петентів, що одержали позички до 15.000 зол. Слід зазначити, що торік Варшава признала для Львова міліон золотих більше ніж цього року.

— **44 педагогічні ліцеї.** З початком шк. року 1937/38 відкриють 44 педагогічні ліцеї, в Бялій, Білостоці, Березові, Холмі, Цешині, Городні, Грудзьондзу, Іновроцлаві, Кракові, Коросні, Лешні, Львові (один мужеський і один жіночий), Ломжі, Ловічі, Новому Санчі, Пйотркові, Пщині, Ряшеві, Самборі, Сандомирі, Седльцях, Сосновці, два в Станиславові, Старому Санчі, Стрию, Щуцині, Тернополі, Тарнові, Тарнівських Горах, Троках, Варшаві, Вонгровці, Згежі, Катовицях, Кельцях, держ. педагогію у Львові й педагогію в Лодзі, Торуні та Вильні.

— **Не вільно брати відступного за склеп.** У спорі на основі відступного, взятого за наєм склепів, найвищий суд рішив, що вправді закон згадує про відступне з обовязком закупити домове уладження, то всетаки брати відступне за торговельний льокаль не вільно, причому річ байдужа, чи наємець находиться в примусовому положенні та чи ініціятива заплати відступного виходить від нього, бо закон про охорону льокаторів виходить із заложення, що з причини тісноти мешкання і торговельних льокалів наємці находяться в примусовому положенні.

— **Сильна громовиця з градом** перетягла над березівським повітом. В Динові, Бахорі та довко личних селах буря повиривала з корінням берези та овочеві дерева, а також позривала дахи із стоділ. Град завбільшки ліскового оріха знищив на полях збіжжа та овочі в садах.

— **Останки полеглих у світовій війні.** Одна польська пластунська дружина знайшла в землі під Говерлею три людські кістяки а біля них останки російських одностроїв. На грудях одного кістяка знайшли металевий хрестик з написом: „Спаси і сохрани. Видко в цьому місці находився воєнний гріб. Кістяки поховано на цвинтарі у Ворохті.

— **Краєва хроніка.** У Пнівю біля Делятина згоріла загорода Пейсаха Бліка. Хтось підпалив зі всіх сторін, так що жертвою вогню стали всі будинки з інвентарем і всіми зборами. — В Новосілках Передніх равського повіту вкрадено з пасовиська коня з лошаком вартости 280 зол. на шкоду Максима Вербового. — В Хоросні Старім пов. Львів Іван Будонь пробив на смерть Миколу Лопатку. — У Славську біля Сколього ствержено випадок плямистого тифу.

— **Вязничні втікачі при роботі.** В лісі біля Березова блукає кілька опришків, які нападають на прохожих, рабуючи в них гроші й одіж. Опришки вбрані в подерту одіж і виступають усе гуртом. Це мабуть втікачі з ряшівської вязниці.

— **Епільог демонстрації безробітних.** Перед перемиським окружним судом на виїздній сесії в Ярославі відбулася розправа проти Катерини Вітковської і 13 товаришів за публичне накликування до проступку і ставлення опору поліції. Розправа була епільогом подій, які зайшли в Ярославі з початком травня ц. р. у звязку з голодівкою кількадесятьох безробітних. Обвинувачених засуджено на кари вязниці від 1 до 6 місяців, а одну жінку увільнили.

— **Вовки вхопили пастушка.** В поліському селі Гричиновичі пов. Лунинець вовки вхопили 8-літнього пастушка Михайла Леоновича, що пас сам один худобу, і понесли до ліса. Глядання за хлопцем не принесли успіху.

— **Спомини б. абісинського цісаря,** Гайле Селясія, які мали незабаром показатися з другу в англійській мові, стягнено в останній хвилині наслідком інтервенції дорадників б. негуса. Заважили тут політичі мотиви. Спомини були готові і видавець чекав тільки на передмову, яку мав написати Гайле Селясіє.

— **Вічна архиквяжна.** Найстарша донька останнього австрійського цісаря, 23-літня архикн. Аделяйда осягнула на бельгійському університеті, подібно як її брат, архикнязь Отто, докторат державного і суспільного права.

— **Автобусова катастрофа.** В Болгарії біля Чолярско автобус з 30 туристами через необережність шофера впав у пропасть, причому вибухла пожежа. Всі пасажири тяжко потовклися, а десятьох бореться зі смертю.

— **Катастрофа гидропляну.** Як повідомляють із Бальбоа (Панама), американський комунікаційний гидропляч „Санта Марія" затонув по вилеті з Крістобалю. У гляданнях за ним взяли участь 3 гидропляни й 22 літаки воєнної марінарки. Гидропляч віз 11 пасажирів і трьох членів залоги. Його знайшли в морі, у віддалі 50 км. на північний схід від Крістобалю. По пасажирах і членах його залоги загинув усякий слід. Серед пасажирів були два американські урядовці міністерства господарства. Департамент маринарки одержав телеграму з Бальбоа, що після видобуття з моря знищеного гидроплянy „Санта Марія" стверджено, що причиною катастрофи був вибух збірників бензини в часі стрічі мотору з хвилями моря. Хоча нема надії на те, щоб пасажирів і членів залоги знайшли живими, всеж глядання за ними тревають дальше.

— **Бразилійський опришок.** Відомий бразилійський опришок „Лямпяо", що сім літ грабить цілі містечка і села в північних провінціях щез на якийсь час у лісах на захід від Пернамбуко. Кілька місяців не було про нього нічого чувати, аж тому кілька днів наспіла вістка з Матта Гранде (великий ліс), між Пернамбуко і Багією, що Лямпяо розтаборився там зі своєю бандою числом поверх 100 знаменито озброєних людей, наслідком чого мешканці містечка масово втікли. Проти банди вирушив батальон поліції. Безличність опришка дійшла до того, що він зробив умову з одною фільмовою фірмою і позволив себе сфільмувати. Заки довідалася про це влада, фільма була вже готова. Лямпяо дістав свій гонорар і щез у дівичих лісах. Він повідомив тільки фільмову фірму, що хоче бачити себе в кіні, але влада не позволила ніде висвітлювати цю фільму. Фільмовим робітникам він заявив, що є російського походження (батько росіянин, мати індіянка), що скінчив т. зв. нижчу колегію в Наталі та що має 11 жінок. Досі збудував 12 каплиць і фінансує шість шкіл.

— **Вияснення.** У звязку з нотаткою „Свій до свого у практиці", поміщеною в „Ділі" з 29. м. м., в якій зроблено справникові кооперативи „Відродження" у Викотах закид, що він закуповує печиво для кооперативи у жидів, надіслала нам дирекція Окружного Союзу Кооператив у Самборі вияснення, в якому стверджує: Справник кооп. „Відродженя" у Викотах п. Микола Яремко закуповує весь товар для кооперативи лише в ОСК, а в дні, про який згадується в дописі, закупив печиво в жида пекаря на дорученя дирекції ОСК, бо власник української пекарні п. Шило заявив директорові ОСК, що йому не калькулюється в часі переднівку достава хліба для ОСК.

З кіна.

КІНО „КАСІНО": „КОРОЛЕВА ТАНКУ" і „МИСТЦІ НІСЕНІТНИЦІ".

Перша фільма — з Еллінор Поуел у головній ролі — типова „другорядна" американська фільма, дарма, що останніми своїми ревіовими сценами, старається дорівняти іншим того роду ревіовим фільмам, які ми бачили. Причина тої „другорядности" не тільки в нецікавих виконавцях головних роль, але й у нецікавій музиці (якої у фільмі дуже багато) та в балетмайстрі, який такій талановитій танечниці, якою є Еллінор Поуел, не зумів вирежисерувати цікавих танків. Тому усі ревіові й танкові сцени безглузді й не оригінальні.

„Мистці нісенітниці" з Льорельом і Гарді має кілька ґротескових моментів, з яких можна щиро сміятися. В цілому фільма цілком оправдує заголовок — і навпаки.

Дописи.

ПЕЧЕНІЖИН.

Ще про бандитську боротьбу проти „Просвіти". В „Громадськім Голосі" ч. 30. з дня 7. серпня ц. р. поміщено статтейку під заголовком „Хто видає присуди смерти?" В ній заперечується направду описові бандитського нападу на членів читальні „Просвіти" в Печеніжині (гл. „Діло" з дня 27. липня 1937 р.), при чому „Гром. Г." пише, що „каменярі" ніколи не вживали супроти своїх противників терору. Відомими подіями, які мали місце в Печеніжині дня 23. червня ц. р. поцікавилися ближче інтересовані чинники і перевели на місці слідство, яке вповні підтвердило правдивість допису Виділу читальні „Просвіти" в Печеніжині, як також ствердило безумовну правду, що членів читальні „Просвіти" в Печеніжині **напали, побили і тяжко ранили молоді люди з присілка „Заплеще",** всі зорганізовані в „Каменярах". До часу появи „каменярів" на нашім ґрунті праця на освітнім і господарсько-кооперативнім полі спокійно і правильно розвивалася. Не було ворогування. До читальні і до інших українських установ горнулося громадянство і прикладало руки до їх розбудови. Аж у цьому році на весні засновано т-во „Каменярі", члени котрого вже в перших починах своєї організації почали працю від того, що напастували виділ і членів читальні „Просвіти" в Печеніжині, силою вдиралися до домівки читальні, заводили в ній протирелігійні розмови та дискусії, висміювали релігійні почування поодиноких членів читальні, уживаючи при тому богохульних висловів, які просто стидно тут повторювати. Через те поважна частина членів читальні перестала ходити до читальні, щоби охоронити себе і свої релігійні почування перед дикими напастями. Про те якраз йшло „товаришам-каменярам", щоби спокійних і чесних громадян відстрашити від читальні, а саму читальню захопити у свої руки. На Загальних Зборах „Каменярів" у квітні ц. р. вибрано до їх управи людей, що є загально знані зі своїх переконань, для яких не то релігійні, а й національні почування не представляють ніякої вартости. Це бувші „голубівці", члени радикальної опозиції, котру у свій час створив Іван Голуб. Згадані Збори „Каменярів" проти волі виділу читальні відбулися в домівці читальні. До неї вдерлися силою. Відтак гурмою понад 30 осіб занимали частіше домівку читальні. Відомий нам з назвиська чоловік грозив, що коли виділ читальні не відступить салі для „Каменярів", то вони ввадуть до читальні, домівку здемолюють, а членів читальні побють. Коли ж виділ читальні не злякався погроз і некультурному домаганню відмовив, почали члени-каменярі нападати на членів виділу читальні словно, а відтак чинно. Членові виділу читальні Шовковому Федорові вибили в його домі вікна, другого члена Сметанюка Івана с. Василя дуже тяжко побили і ранили. Теперішній голова читальні, інж. Дмитро Кузик, одержав анонімові погрози, а член виділу читальні Іван Сметанюк с. Василя по виході зі шпиталю одержав анонімову письменну погрозу, в котрій написано, що Сметанюк заскоро вийшов зі шпиталю та що присуди таки будуть виконані. Бійки і погрози є нині предметом судового слідства. А причиною того ніщо інше, як тільки агресивність людей, що силою і насильством хотять опанувати читальню „Просвіти", а передусім її домівку. В дні ведення слідства на місці Самокишин Іван заявив представникові Централі, що коли виділ читальні відступить домівку читальні „каменярам", то він ручить, що не буде бійок. В противному випадку він „не ручить за спокій". Погрози кинені. Щож на те „Гром. Голос"? Можна послужити протоколами і призвищами авантурників, яких „Гром. Голос" хоче брати в оборону. А ще краще міг би поінформувати його той пан з Коломиї, який впродовж короткого часу кілька разів заїздив до Печеніжина та голосно називав той некультурний спосіб боротьби „активізуванням села". Громадянство знає, де криються початки дикої поведінки таких людців. Та про це другим разом.

СТРИЯ.

Загальні Збори Філії „Просвіти" в Стрию відбулися дня 9. м. м. у великій салі Н. Дому. На зборах явилися численно делегати читалень повіту. Проводили ними голова Т-ва Нарожняк, секретарював п. Каратницький і п. Нагорняк. По отворенні зборів присутні вшанували память бл. п. о. Миколи Гошовського, стрийського декана, б. члена виділу філії і невтомного суспільного працівника одноминутною мовчанкою. По відчитанні і прийнятті протоколу, звіт з діяльности філії склав голова п. Нарожняк. Зі звіту присутні довідалися, що філія може похвалитися великими здобутками на всіх ділянках просвітянської роботи, що признав делегат Матірного Т-ва „Просвіта". Філія веде захінворню, що дуже добре розвивається і є надія, що до двох літ сплатить всіх своїх вірителів. Касовий звіт склав дир. Калиняк. Опісля дир. Негович в імени контр. комісії поставив внесок признати абсолюторію уступаючому виділові. По довгій річевій дискусії, в якій забирали голос проф. Залеський, Юрків з Кавчого Кута, о. Нарожняк, Болеста й інші, збори признали абсолюторію уступаючому виділові і спеціяльну подяку за жертвенну працю. До нового виділу ввійшли: Ілечкі

представники повіту з п. Нарожняком як головою і п. Масним як організатором.

Фабрика целюльози викликала серед населення Стрия великі надії на добробут. Одночасно українське громадянство побоювалося, що дотепер українські передмістя Лани і Заричі можуть згодом для нас пропасти. Цілий липень справу валкували різні „представники“ фірми, але спротиви деяких власників поля так знеохотили фірму, що мабуть фабрики у Стрию не буде. Може це лиш час передишки на час літних ферій? Провід українських установ зорганізував усіх власників ґрунтів так, щоби на випадок урухомлення фабрики українське населення могло також з неї користати.

Нові книжки й журнали.

Мирон Заклинський: ПІЗНАЙ СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ. Опис мандрівки по Карпатах. Накладом І. Тиктора. — Львів, 1937. Стор. 64, ф. 8°

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича:

КОСІВ:
7. VIII. Ніч під Івана Купала.
8. VIII. Довбуш.
9. VIII. Під кураторією.

ВЕЛ. ТЕАТР — нечинний.

КІНА.

АПОЛЬО: „Кройцерова соната“ на основі Толстого.
АТЛЯНТИК: „Замок тайн“
ВАНДА: „Бавиті“; „Будеш усе моя“.
ҐРАЖИНА: „Вибухова бльондинка“; „Небезпечний флірт“.
ЕВРОПА: „Заборонене щастя“
КАСІНО: „Королева танку“ з Елеонорою Повел, „Мистці глупоти“ (Льорель Гарді).
КОПЕРНИК: „Рожа“
МАРУСЕНЬКА: „Пострах опери“ з Борисом Карловим.
МЕТРО: „Генерал Суттер“, „Бенгальський тигр“.
МІРАЖ нечинне.
МУЗА: „Теодора робить карієру“.
ПАЛЯС: „Неможлива дівчина“.
ПАКС: нечинний
ПАН: нечинне.
РАЙ: „Пісня її матері“ з Март. Еґерт.
СВІТ: „Абдуль Гамід, червоний султан“ і ревія.
СТИЛЕВЕ: „Ескапада“ і ревія „Рефрена“.
ТОН: „Кров на морі“.
УТІХА: „Робін Гуд із Ельдорадо“ та ревія.
ХИМЕРА: „Для тебе Меріє“

ФОТОПЛЯСТІКОН.
(пл. Марійська 5).
„Гірський шпиль Цугшпіце“.

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Субота, 7. серпня 1937

БЕРЛІН 11.15 Веселі звуки; 18.00 Розр. концерт; 19.00 Веч. гомін. БІЛГОРОД 18.45, 19.00, 21.30 Пісні. БУДАПЕШТ 12.05 Циг. музика; 17.00 Сольо на флеті; 17.45, 18.00 Сальон. музика; 19.20 Скрипка; 20.00, 21.00 Оперетка Леґара; 22.35 Циг. музика; ВІДЕНЬ 10.50 Селянська музика; 15.15 Концерт мандоліністів; 19.30, 20.00, 21.00 „Його величність таньок вальса“ оп. Ашера; 21.40 Віольончеля. ДАЯТШЛЯНДЗЕНДЕР 14.00, 16.00 Музика; 18.00 Дуть орх.; 19.00 Веселий вечір. капели. КОШИЦІ 13.30, 16.00 Для Закарпаття. МІЛЯНО 17.15 Танк. музика; 19.40 Розр. музика; 21.00, 22.00, 23.00 Симф. концерт. МІНХЕН 12.00 Орх. концерт; 14.25, 15.00 Настроєві муз. образці; 18.00 Нар. пісні; 21.10, 22.00 Танк. музика. ПРАГА 19.15 Розр. музика. РАДІО ПАРІ 16.15 Для дітей, 19.30 Спів; 20.20, 21.00, 22.00 Симф. концерт. РИГА 18.00 Лотиські пісні й поеми. РИМ 18.30 Розр. музика; 21.00, 22.00, 23.00 „Турандот“ оп. Пучінія.

Неділя, 8. серпня 1937.

БЕРЛІН 12.00 Орх. концерт; 20.00, 21.00 Бльон і Лінке, концерт великої орх., скрипка, арфа. БІЛГОРОД 19.00 Славянські пісні; 21.15 Сольо на мандоліні. БУДАПЕШТ 15.50 Форт.; 17.00 Міжнар. оп. фестиваль; 18.50, 19.00 Циг. музика; 21.40 Сальон. музика. ВІДЕНЬ 11.05, 12.00 Симф. концерт; 15.40 Камер. музика; 19.25 Пісні й арії, Норбі, бас; 20.05, 21.00 Нар. мотиви, Баєр, сопран. ДАЯТШЛЯНДЗЕНДЕР 11.30 Фантазії на орг. Вірліцера; 20.00, 21.00 Концерт. КОШИЦІ 10.15 Скрипка; 18.00 Для Закарпаття. МІЛЯНО 17.15 Орх. концерт; 20.40 Розр. музика; 21.00, 22.00 Симф. концерт. МІНХЕН 12.00 Концерт військ. орх.; 17.05, 18.00, 19.00, 20.00, 21.00, 22.00 „Нірнберські співці“ оп. Вагнера. ПРАГА 19.05 Військ. орх. РАДІО ПАРІ 13.15, 15.00, 15.30, 15.45, 20.15 Спів; 16.00, 19.30 Театр Уяви. РИГА 16.00 Спів. фестиваль 600 співаків. РИМ 17.15, 18.00 Орх. концерт; 21.00, 22.00 „Ля ведова Шальтра“ оп. Льоція.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Субота, 7. серпня 1937

6.15 Раннішня пісня; 6.18 Руханка; 6.38 Музика з гр. пл.; 7.00 Полудн. денник; 7.10 Музика з гр. пл.; 11.57 Сигнал часу; 12.03 Полудн. денник; 12.15 Хліборобська скринька; 12.25 Орх. концерт; 14.00 Концерт бажань; у перерві в год. 14.03 Гутірка союзів ККО, 14.53 Наша програма; 15.00 Концерт бажань; 15.45 Господарські вістки; 16.00 Весела авд. для дітей; 16.30 Еспанські мельодії, орх.; 17.50 Ліси над Вартою та Віслою; 18.00 Сусп. гутірка; 18.05 Легка музика з гр. пл.; 18.25 Актуальна гутірка; 18.40 Програма на завтра; 18.45 Спортові вістки; 18.50, 19.50 Актуальна гутірка; 20.00 Авд. для закорд. поляків; 20.45 Огляд хліб. видань; 21.05 Танк. музика; у перерві в год. 21.45 Огляд видань; 22.50 Останні вістки веч. денника; огляд преси, метеорольог. комунікат; 23.00 Танк. музика з гр. пл.; у перерві в год. 23.10 Недільні клопоти.

Неділя, 8. серпня 1937

8.00 Сигнал часу і пісня; 8.03 Ранішній денник; 8.15 Для села: Хліборобська Газетка, „Біла жінка“ увертюра з пл.; „Заправлювання зерна на засів“; 9.00 Із зїзду леґіоністів у Кракові, промова марш. Ридза-Смиґлого; 11.05 Симф. концерт (Моцартові твори); у перерві в год. 12.10 „Зальцбурґ — бачений очима мандрівника“; 13.00 Охорона мистецького промислу на Гуцульщині, виг. Людв. Лідле; 13.10 Концерт нар. капелі, спів; 14.40 „Перші галичани“ Володислава Лозинського; 15.00 Для села: Огляд ринків рільних продуктів, Зміна маток і штучні рої; Музика з пл.; Журба за ліси дрібної посілости; 16.00 Танк. музика; 16.20 Театр Уяви: „Два несміливі“ комедія; 17.00 Репортаж із життя; 18.00 Піврічної при мікрофоні: орх., хор, солісти; у перерві коло год. 18.55 Патаґонією до Андів; 20.00 Концерт солістів, фортепіян, Гервер бас; 20.35 Спорт. вістки; 20.40 Політ. огляд; 20.50 Вечірній денник, 21.00 „Велєсія — або пята пора року“ — Видовська Зачула; 21.40 Телефонічний репортаж; 21.45, 21.46 Спортові вістки; 22.00 Форт.; 22.50 Останні вістки веч. денника, Метеорольог. комунікат; 23.00 Танк. музика з гр. пл.

БІРЖА.

Гроші.

Львів, дня 6. серпня 1937.

Купно-продажа: Бельги бельг. 89·43, 89·00, Долярі американські 5.29·50, 5.27·00, долярі канад. 5.29·00—5.26·50. Фльорени гол. 292·72—291·00, Франки фр. 19·92—19·80, Франки швайцарські 122·00—121·20, Фунти англ. 26·44—26·28, Гульдени данц. 100·20—99·80, Корони ч. 18·00—17·20, Кор. дан. 117·99—117·15, Кор. норв. 132·78—131·80, Корони шв. 136·28—135·30, Ліри італ. 24·60—23·3?, Марки фінлянд. 11·69—11·20, Марки нім. 142·00 — 137·00, Шилінги австр. 99·20—98·50, Тель Авів 26·25—26·00, Марки нім. срібні 151·50 148·50

Папери.

Банк Польський 105·00, Вуголь 23·75, Лільпоп 30·75, Стараховичі 32·50, Габербуш 38·50, 38·75.

Тенденція сильніша.

Акції.

4 і пів проц. внутр. 57·25, 57·00, 3 поз. інв. 1 ем. 68·75 серія 83·50, 3 поз. інв. 2 ем. 65·00, серія невот., 4 прем. дол. 39·50, 39·63, 4 проц. консол. 58·00.

Тенденція сильніша

Збіжжя.

Львів, дня 6. серпня 1937

Пшениця одностайна черв.	26·50—26·75
Пшениця збірна червона	25·50—25·75
Пшениця одностайна біла	26·75—27·00
Пшениця збірна біла	25·75—26·00
Жито шт. I.	21·50—21·75
Жито шт. II.	22·25—21·50
Ячмінь паст.	17·55—18·00
Лен	44·00—44·50
Ріпак озим.	54·50—55.00
Ріпак літний	49·00—49·50
Мука пшен. I. 0-30%	43·00—43·50
Мука пшен. I. 0-50%	41·00—41·50
Мука пшен. I. 0-65%	39·00—39·50
Мука пшен. II. 30-65%	35·00—35·50
Мука пшен. II. 50-65%	31·50—32·00
Мука пшен. III. 65-70%	24·00—24·50
Мука пш. паст.	19·00—20·00
Мука пшен. разова 0-95%	31·00—31·50
Висівки пшеничні грубі	15·50—15·75

Інші курси незмінені.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“

Львів, 6. серпня.

1 кг. масла десер. бльок. без оп. 2·75 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. з опак. 2·80 зол.
молоко . . 14—15 сот.
яйця . . . . . 3·10—3·20 зол.

Тенденція на масло і яйця вдержана на молоко знижкова.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“ В друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10.